

Strategija Slovenskega filmskega centra,
javne agencije RS, za obdobje 2020-2024

September 2019

UVOD K STRATEŠKI VIZIJI SLOVENSKEGA FILMSKEGA CENTRA, JAVNE AGENCIJE	4
1. CILJ: PRENOVA IN POSODOBITEV SISTEMA ODLOČANJA O NACIONALNEM FILMSKEM PROGRAMU Z NAMENOM ODGOVORNEGA IN TRANSPARENTNEGA JAVNEGA UPRAVLJANJA	8
Prenova sistema odločanja o podpori projektom.....	9
Posodobitev sistema odločevalskega procesa izbire projektov in kriterijev ocenjevanja.....	10
Administrativna poenostavitev prijav in razpisov vključno s poročanjem	11
Smernice za člane komisije ali selektorje kot vodilo pri vrednotenju projektov.....	11
Spremljanje in zbiranje podatkov s pripravo statističnih poročil s področja filmske politike	12
2. CILJ: KULTURNO RAZNOLIKA LETNA FILMSKA PRODUKCIJA, KI TEMELJI NA MOČNEJŠI IN BOLJ PROFESIONALNI VERIGI FILMSKEGA RAZVOJA IN PRODUKCIJE TER RAZVOJU TALENTOV	13
Uresničevati kulturno raznolikost filmske ponudbo z umetniškimi in zahtevnejšimi filmi ter filmi z bolj komunikativno naravo (vključno z ostalimi kazalniki uresničevanja kulturne raznolikosti).....	14
Prenova shem državne pomoči	15
OKREPITEV CELOTNE VERIGE FILMSKE PRODUKCIJE	15
Povečanje pomena prvih dveh segmentov filmskega ustvarjanja – razvoja scenarija in razvoja projektov:.....	16
I. Poudarek na razvoju scenaristike z nadaljevanjem in nadgradnjo Scenarnice ter razširitev na razvoj scenarijev za serije.....	16
II. Dvigniti pomen razvoja projektov za večjo povezanost z realizacijo	16
Vzpostaviti platformo za razvoje dokumentarnega filma, ki predstavlja drugi steber filmskega ustvarjanja in izražanja.....	17
Umestiti animirani film kot tretji steber filmskega ustvarjanja in izražanja	18
Vzpostavitev referenčne sheme	18
Evalvirati pretekle AV razpise z namenom posodobitve sheme podpore	19
Prepoznavanje projektov s podporo Ustvarjalne Evrope, podprograma MEDIA.....	20
Uravnotežen dostop do projektov po spolu	20
PROFESIONALIZACIJA FILMSKEGA OKOLJA	21
Spodbude za usposabljanje in izobraževanje producentov in filmskih ustvarjalcev.....	21
Povečati osebno motivacijo producenta ob prijavi projektov na razpis za realizacijo.....	21
RAZVOJ TALENTOV	22
Podpirati kratke filme za omogočanje afirmacije (predvsem mlajših) slovenskih avtorjev in avtoric in raziskovanje novih filmskih izraznih sredstev v eksperimentalni, ne-narativni formi	22
Spodbude mladim avtorjem in ustvarjalcem	22
Spodbujanje razvoja in graduacije aktivnosti produkcijskih hiš s poudarkom na vključevanju mlajših podpornih sodelavcev	23
3. CILJ: POVEČANJE DOSTOPNOSTI FILMSKIH VSEBIN IN RAZVOJ OBČINSTEV	24
STABILNA REPRODUKTIVNA KINEMATOGRAFIJA	24
Pripeljati gledalce do kakovostnega nacionalnega in ne-nacionalnega filma ter film do gledalcev različnih starosti, zahtev in okusov	24
Podpora prikazovalcem, ki omogočajo večjo dostopnost in regijsko razpršenost filmskih vsebin ter raznolikost občinstev	25
Omogočiti stabilno in kontinuirano delovanje stanovskih združenj, ki povezujejo filmske ustvarjalce, avtorje, producente, prikazovalce	27
Dvig kakovosti distribucije kakovostnih umetniških in zahtevnejših filmov ter izboljšanje distribucijskih poti nacionalnega filma.....	27
Spodbujanje inovativnih distribucijskih kanalov za boljše kroženje filmov in zmanjševanje nelegalnih prenosov	30
KAKOVOSTNI STANDARDI PRIKAZOVANJA	31
Zagotavljanje ustrezne tehnološke opremljenosti kinematografov v mreži za prikazovanje po najvišjih standardih kakovosti po vsej Sloveniji	31
KULTIVIRANJE IN VZGOJA FILMSKIH OBČINSTEV	31

Kontinuirana podpora festivalom, ki kultivirajo in širijo filmsko kulturo ter v slovenski prostor vnašajo programsko raznolikost	31
Krepitev pozicije in pomena Festivala slovenskega filma	32
Promocija in popularizacija filmske kulture s poudarkom na medresorskem povezovanju	33
Sistematična podpora za kontinuiteto, razvoj in krepitev programov ter projektov filmske vzgoje	33
DOSTOPNOST FILMSKE DEDIŠČINE	34
Skrb za dostopnost filmske dediščine in podatkovna baza za nacionalni film	34
4. CILJ: BOLJ UČINKOVITA PROMOCIJA SLOVENSKEGA FILMA V MEDNARODNEM OKOLJU	36
TESNEJE VPETI SLOVENSKO KINEMATOGRAFIJO V MEDNARODNO OKOLJE	38
Spodbujanje koprodukcij z namenom povečanja konkurenčnosti in prisotnosti slovenske kinematografije na mednarodni ravni [in pridobivanja sredstev Eurimages in MEDIA]	38
Približati sodelovanje slovenskih producentov s prodajnimi agenti in tujimi distributerji na Festivalu slovenskega filma	38
Izboljševati prepoznavnost in strokovnost slovenskih filmskih ustvarjalcev in podpirati ustvarjalnost slovenskih avtorjev v tujini	38
Spodbujati prisotnost filmskega in AV področja v pomembnejših mednarodnih kulturnih dogodkih	39
PRIBLIŽATI SLOVENSKI FILM TUJIM OBČINSTVOM	39
Povečati vidnost slovenskega filma vključno s slovenskimi manjšinskimi koprodukcijami v Sloveniji in v tujini	39
Boljša mednarodna promocija slovenskih filmov v prednostnih regijah	40

Kazalo tabel

Tabela 1: Strokovno-programske komisije v obdobju 2011-2018	8
Tabela 2: Razrez programskih sredstev SFC, 2014 - 2018	13
Tabela 3: Število podprtih filmov in AV del na javnih razpisih SFC, 2014 - 2018	14
Tabela 4: Prijavljeni in podprti celovečerni filmi (vključno s prvenci), po spolu režije 2014-2018	20
Tabela 5: Prijavljeni in podprti razvoji scenarijev in razvoji projektov, po spolu 2014-2018	20
Tabela 6: Število kinematografov in število filmskih platen, 2014-2018	24
Tabela 7: Število gledalcev in nacionalni tržni delež, 2014 - 2018	24
Tabela 8: Podpora za projekte organizirane filmske stroke, 2014- 2018	27
Tabela 9: Prikaz števila gledalcev in bruto prihodek filmov s podporo SFC, ki so bili v distribuciji 2014-2018	28
Tabela 10: Podpora festivalom, 2014-2018	32
Tabela 11: Podpora filmski vzgoji, 2014-2018	33
Tabela 12: Razporeditev slov. filmske produkcije (ki je bila predvajana v kinu) po kategorijah: čista nacionalna produkcija, večinska koprodukcija, manjšinska koprodukcija	36
Tabela 13: Rezultati izvajanja ukrepa denarnih povračil, 2017-2018	37
Tabela 14: Analiza stroškov zaključenih projektov, leto 2017	37
Tabela 15: Število udeležb in prejetih nagrad slovenskih celovečernih filmov na mednarodnih festivalih, 2014 -2018	37

Uvod k strateški viziji Slovenskega filmskega centra, javne agencije

Glede na finančno podhranjeno stanje, znotraj katerega deluje in uresničuje svoje programe agencija ter v primerjavi z mednarodnim okoljem in premiki v razvoju nacionalnih filmskih centrov, je vizija strategija za 5-letno obdobje delovanja agencije, uresničiti posodobitev njenega delovanja v skladu z mednarodnimi trendi v filmski industriji. Slovenija je bila kmalu po osamosvojitvi ena od vodilnih držav t. i. nove Evrope, ki je ustanovila samostojno institucijo za film, s sprejetjem zakona o Skladu in ustanovitvijo Filmskega sklada, javnega sklada Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 17/94). Danes stoji na repu in po višini proračuna zaostaja tudi za večino držav bivše Jugoslavije. Kot ugotavlja Evropski avdiovizualni observatorij so na evropski ravni največjo rast državne podpore dosegle srednje velike in manjše države članice, pri čemer so največjo rast proračuna nacionalnega filmskega centra v letu 2014 (glede na višino v letu 2010) dosegli v državah kot so: Latvija za 192 %, Luxembourg za 150%, Makedonija za 114%, in Hrvaška za 100 %. V letu 2014 je 21 držav članic doseglo rast sredstev glede na raven sredstev iz leta 2010.¹ Od leta 2014 so zgodili nadaljnji premiki: Madžarska je dvignila sredstva namenjena domači filmski produkciji iz 24 milijonov (2016) na 31,5 milijona evrov (2018), Češka namenja za domačo filmsko produkcijo 14 milijonov evrov (2018), Hrvaška namenja 8 milijonov evrov (2018), Slovaška namenja 8 milijonov evrov (2018), Srbija namenja 11 milijonov evrov (2018), med tem ko so bila sredstva Slovenskega filmskega centra, javne agencije RS (v nadaljevanju agencija) v letu 2018 na ravni 4,8 milijonov evrov.

Odbor za kulturo Državnega zbora RS je na 3. nujni seji, 2018, ob obravnavi točke Finančna podhranjenost in ogroženost slovenskega filma, filmske produkcije ter odhajanja filmskih ustvarjalcev in ustvarjalcev v tujino sprejel sklep, s katerim je pozval Ministrstvo za kulturo, da sredstva za film s sorazmernimi letnimi povečanji do leta 2022 dosežejo 11 milijonov evrov, kot je bilo predvideno v Nacionalnem programu za kulturo 2014-2017, sprejetim leta 2013. Nadalje, februarja 2019 je Vlada sprejela mnenje² o predlogu Sklepa Odbora DZ za kulturo in podala projekcijo utemeljenega povišanja sredstev, ob pogoju zadostnih proračunskih sredstev za kulturo v okviru finančnega načrta Ministrstva za kulturo, katerih povečevanje bo tudi omogočilo sorazmerno in postopno zvišanje sredstev za film, filmsko produkcijo in tudi digitalizacijo filmske dediščine.

Ta manko sredstev vpliva na dejavnosti celotne kinematografske verige, vključno z opravljanjem nalog in dejavnosti agencije, za katere je pristojna. Pomanjkanje sredstev za filmsko produkcijo nedvomno otežuje tudi delo Strokovno programske komisije (v nadaljevanju SPK), ki ugotavlja, da je »slovenski kreativni vložek zelo v porastu, nivo prijavljenih scenarijev osupljivo visok, teme raznolike in poglobljene, veliko scenarijev se odlikuje z večletnim razvojem s pomočjo SFC, Scenarnice, podporo MEDIE, idr.« ter »ne samo, da je prijavljenih projektov [v letu 2019] sorazmerno veliko, večina projektov je odlično pripravljenih, z univerzalnimi, relevantnimi in izvirnimi temami, scenariji se ponašajo s trdnimi strukturami ter dramaturškim potencialom, dobrimi dialogi, močnim podtekstom in doslednimi ter večplastnimi karakterizacijami likov, in z visoko pričakovano privlačnostjo za slovenski in evropski oziroma mednarodni prostor.« Podobno ugotavljajo člani SPK za filmske festivale, filmsko vzgojne projekte in druga področja, da profesionalizacija filmskih festivalov in razvoj filmske kulture ni mogoča, v kolikor sredstva ostajajo na isti ravni ali celo upadajo v obdobju 2014-2018. Na koncu te verige ostajajo najbolj prikrajšani predvsem občinstvo, saj nacionalni filmi ne pridejo do nas v najširšem pomenu.

¹ Vir: European Audiovisual Observatory, Public financing for film and TV content, 2016.

² Urad Vlade RS za komuniciranje, RS. 28. februar 2019. Sporočilo za javnost: 21. redna seja Vlade RS. Dostopno prek: http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/Sporocila_za_javnost/2019/02/sev121.pdf

Agencija se bo odločno zavzemala za dvig programskih sredstev, s katerimi bo mogoče dvigniti produkcijsko kapaciteto in povprečni proračun celovečernega filma na primerljiv nivo srednjeevropskih držav ter zagotoviti pogoje za razvoj filmske ustvarjalnosti v vseh oblikah in platformah v skladu z digitalnimi in tehnološkimi spremembami svetovne filmske produkcije kot tudi novimi načini prikazovanja in navadami občinstev.

S sredstvi, s katerimi razpolaga agencija brez izven proračunskega financiranja, se tako agencija sama kot tudi filmski ustvarjalci soočajo z vedno težjimi razmerami za filmsko ustvarjanje, v vedno bolj globaliziranem, digitalnem, in konkurenčnem svetu. Agencija potrebuje strategijo za obdobje 2020-2024, ki bo sprejeta v širšem konsenzu filmskega sektorja: vključno s filmskimi ustvarjalci, strokovnimi in interesnimi združenji, javnimi institucijami s področja avdiovizualne dejavnosti, kot tudi aktivno in odgovorno Ministrstvo za kulturo (v nadaljevanju MK), ki si bo prizadevalo podpirati agencijo k uresničevanju zastavljene vizije.

Pri uresničevanju vizije se bo agencija aktivno zavzela za ukrepe k notranji prenovi delovanja (po posameznih in prepoznanih področjih strateških ciljev), ki se bo na koncu 5-letnega obdobja uspešno pokazala tudi navzven (tako v slovenskem kot mednarodnem filmskem okolju). Agencija pričakuje vso podporo Ministrstva za kulturo (v nadaljevanju MK), vlade in zakonodajalca, da jo podpre pri uvajanju zakonskih dopolnitev in sprememb.

Osnovni predpogoj je, da so člani Sveta agencije in Strokovno-programskih komisij usposobljeni in reprezentativni za celotno verigo življenja filma, od filmske produkcije do prikazovanja in razvojem filmske kulture, kot tudi da so odločitve in dejavnosti Sveta agencije in SPK transparente. Do sedaj je agencija k temu prispevala z odločitvijo, da se pozitivne obrazložitve SPK o sprejetih projektih v sofinanciranje na javnih razpisih objavlja javno. Stanovske organizacije tudi predlagajo kandidate za člane Strokovno-programskih komisij (SPK), posvetovalno telo direktorja agencije, in so tako so-odgovorna, da s predlogi kandidatov za člane SPK posredno prispevajo h kakovostnemu odločanju pri oblikovanju nacionalnega filmskega programa in razvoju filmske politike agencije.

Strategija zajema temeljna področja prenove in usmeritve z dolgoročnimi cilji agencije, katerih rezultat bo **funkcionalno filmsko okolje**. Temeljna vloga agencije je ustvarjanje pogojev za kakovostno nacionalno filmsko produkcijo, zagotavljanje primerne delovanja stabilne in trajnostne naravnane programske politike podeljevanja podpore filmski ustvarjalnosti, katere rezultat bo omogočanje profesionalne filmske produkcije in podpornih storitev k umetniškemu ustvarjanju z razvojem filmske kulture, izobraževanjem in filmsko vzgojo, razvojem talentov, dostopnosti in promocije filmskih vsebin.

Podpora filmski ustvarjalnosti mora v naslednjem strateškem obdobju sloneti na treh stebrih zvrsti filmskega izražanja: na igranem, dokumentarnem in animiranem filmu (ne glede na dolžino trajanja). Vsaki od teh filmskih ustvarjalnosti so značilni njej lastni načini pogoji ustvarjanja od razvoja, produkcije, distribucije do prikazovanja s filmsko vzgojo, čemur bi morala slediti tudi podpora k spodbujanju in omogočanju posamezne zvrsti filmske ustvarjalnosti, ki jo izvaja agencija. Tej strukturi bo v novem strateškem obdobju zavezana Agencija z uvajanjem nakaznih ukrepov znotraj štirih prednostnih ciljev. Na ta način bo uresničen celovit pristop k načrtovanju nacionalnega filmskega programa za posamezno leto.

Stabilno reproduktivno kinematografijo in krepitev filmske kulture z aktivnostim kot so dostopnost filmskih vsebin z distribucijo, prikazovanjem, promocijo filmskih del, filmsko vzgojo in izobraževanju, filmskimi festivali, itn. agencija prepoznava kot ključnega pomena za celosten razvoj filmskega sektorja s prenosom znanja o nacionalnem filmu in filmske ustvarjalnosti z regionalno razpršenostjo po celotni Sloveniji.

Javne institucije kot so Ministrstvo za kulturo, Studio Viba film, Slovenski filmski arhiv pri Arhivu Republike Slovenije, Slovenska Kinoteka, RTV Slovenija, Akademija za Gledališče, Film, Radio in Televizijo Univerze v Ljubljani, in zasebne institucije Akademija umetnosti Univerze v Novi Gorici kot tudi stanovska in interesna združenja posameznih filmskih dejavnosti ter Center Ustvarjalne Evropa v Sloveniji agencija prepoznava kot pomembne in ključne partnerje pri uresničevanju strateške vizije.

Nacionalne, regionalne in lokalne institucije in zasebni subjekti, ki primarno delujejo zunaj filmskega in avdiovizualnega področja (občine, nacionalni parki, lokalne skupnosti, ...) pogosto posredno vplivajo na filmske dejavnosti, bodisi z upravnimi akti ali drugimi aktivnostmi, ki segajo na področje tako produktivne kot reproduktivne kinematografije. Agencija si bo zato prizadevala za boljšo razpoložljivost informacij in učinkovitejšo komunikacijo med agencijo in deležniki, da bi preprečevala težave, ki bi se lahko pojavile in otežile razvoj filmske dejavnosti v tem kontekstu.

V ta namen Strategija prepoznava ključno vpetost deležnikov filmskega sektorja v proces oblikovanja Strategije in trajni dialog agencije z deležniki v naslednjem 5-letnem strateškem obdobju. Uresničevanje Strategije potrebuje nujno in neobhodno sodelovanje med javnimi, nevladnimi in zasebnimi organizacijami, ki bo skupaj vodilo v boljšo vpetost in prepoznavnost slovenske kinematografije doma in v mednarodnem okolju in močan filmski sektor. Agencija se zavzema za ozaveščanje o njenih nalogah in dejavnostih kot tudi za redno vpetost v javno komuniciranje in obveščanje širše javnosti o njenem delovanju ter je s tem namenom vpeljala službo za odnose z javnostim v strukturo redno zaposlenih na agenciji.

Vizija agencije je tudi okrepiti delovanje uprave in njene kadrovske strukture. Na dan 1.1.2019 je bilo na agenciji zasedenih 8 od sistemiziranih 13 delovnih mest. Od osmih (8) zasedenih delovnih mest so bile v letu 2018 s prihodki iz državnega proračuna krite plače za pet (5) zaposlenih ((1) direktorica in štirje (4) strokovni sodelavci). Z upoštevanjem novih evropskih direktiv na področju avdiovizualne dejavnosti in novimi pristojnostmi, ki jih ima agencija (izvajanje naloge spodbujanja vlaganj v AV na način denarnih povračil, izvajanje naloge trženja filmskih lokacij na območju Republike Slovenije z namenom spodbujanja gospodarskega razvoja, izvajanje promocije Slovenije kot filmske destinacije, izvajanje AV razpisa po zakonu o medijih in drugih nalog) in s potrebo po intenzivnejših aktivnostih na posameznih področjih razvoja filmske kulture ter potencialno rastjo filmske produkcije na letni ravni z doseganjem uspešnosti in učinkovitosti podprtih filmskih projektov (vključno z izvajanjem evalvacije projektov in razpisov), se povečujejo tudi obremenitve in obseg dela uprave Agencije, ki bi v skladu z Aktom o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest Slovenskega filmskega centra, javne agencije Republike Slovenije, potrebovala za nemoteno izvajanje aktivnosti agencije, najmanj 13 zaposlenih. Povečan obseg nalog agencije zahteva okrepitev administracije, ki bo kakovostno uresničevala obsežnejši program agencije, posledično bo mogoča tudi pospešitev in optimizacija upravnih procesov. Med drugim je bil v letu 2018 uveden notranji modul procesiranja prijav in arhiviranja razpisnih dokumentacij, kateremu bo sledila nujna investicija v vzpostavitev modula elektronskih prijav na javne natečaje.

V letu 2018 je agencija pričela z vzpostavitvijo sistema evalvacij programskih odločitev agencije in strokovno-programskih komisij o sofinanciranju projektov ter bo v letu 2019 nadaljevala s procesom vrednotenja uspešnosti posameznega razpisa in skladnosti zaključenih projektov s sprejetimi projekti v sofinanciranje. Zajemanje in spremljanje podatkov po kazalnikih vzpostavlja sistem za primerljivost rezultatov s prejšnjimi leti in ugotavljanje trendov (podprte) filmske produkcije. Z vrednotenjem razpisov in sofinanciranih projektov bo agencija spremljala pozitivne in negativne učinke ter posledično načrtovala odziv nanje z novimi ukrepi.

Agencija svoje delo utemeljuje na podrobnem poznavanju slovenskega filmskega sektorja, o katerem bo pridobivala informacije na podlagi strokovnega znanja članov Sveta in strokovno-programskih komisij ter redne komunikacije in posvetovanjem z deležniki. Še naprej bo zbirala najnovejše informacije iz domačega in mednarodnega okolja ter pripravljala statistike in študije s področja filmskega sektorja. To ne bo le izboljšalo dela agencije, temveč bo tudi dejavno izpostavilo izhodišča za razpravo o problemih in izzivih, s katerimi se sooča nacionalna kinematografija v sodobnem globaliziranem svetu in v sled mednarodnih trendov filmske industrije.

Agencija je za obdobje 2020-2024 določila štiri glavne prednostne cilje, opisane v naslednjih poglavjih, ki vključujejo vsa področja pristojnosti agencije in zakonsko določenih nalog izvajanja, znotraj katerih so opredeljene obseg programskih usmeritev, organizacijske usmeritve, opredelitev investicij in investicijskega vzdrževanja ter kadrovski načrt. Izhodišča k ciljem in področjem so bila prepoznana kot trenutni izzivi in problemi v dialogu z deležniki filmskega sektorja.

Strategija povzema vrednote, ki so usmerjene k doseganju prednostnih ciljev za obdobje 2020-2024: podpora ustvarjalnosti in razvoju talentov, dostopnost filmskih vsebin, razvoj občinstev, prepoznavnost nacionalnega filma, fleksibilnost shem, kakovost, kulturna raznolikost, strokovnost odločevalcev, avtonomija in odgovornost. Ob realizaciji Strategije želi agencija doseči sistem, ki bo **transparenten** (jasne odločitve in odgovornost), **trajnosten** (predvidljiv, dosleden, stabilen, odporen, raznolik), in **sodoben** (agencija se mora prilagajati, samo-vrednotiti in presoјati, kaj deluje ali ne deluje v konstantno spreminjajočem se okolju filmske ustvarjalnosti, fleksibilnost).

1. CILJ: Prenova in posodobitev sistema odločanja o nacionalnem filmskem programu z namenom odgovornega in transparentnega javnega upravljanja

Od ustanovitve Slovenskega filmskega centra, javne agencije RS (v nadaljevanju SFC) se vsako leto znova s pozivom strokovni javnosti k predlaganju članov strokovno-programskih komisij (v nadaljevanju SPK) oblikuje najmanj 4 komisije s tremi člani in enim ali dvema nadomestnima članoma za posamezno SPK. V letu 2018 je delovalo 6 različnih komisij, ki so odločale o nacionalnem filmskem programu. V obdobju 2011 – 2018 se je oblikovalo 42 različnih sestav SPK, ki so skupaj štejele 126 članov in članic ter 36 nadomestnih članov in članic. Vsako leto Svet SFC, na predlog direktorja (s predhodnim pozivom združenjem, da podajajo predloge za člane SPK), imenuje (v skladu s tretjo točko 9. člena ZSFCJA in ustanovitvenim aktom³) v povprečju 24 posameznikov, »ki z rezultati dosedanjega ustvarjalnega dela, strokovnim ugledom in nepristranskostjo izkazuje zmožnost prispevati h kakovostnemu odločanju pri oblikovanju nacionalnega filmskega programa« (Zakon o SFC, j.a., 30. člen). Z obzirom na velikost slovenskega filmskega sektorja, ki spada med manjše v evropski perspektivi, to pomeni, da vsako leto znova menjava članov ustvarja ne malo težav na poti k iskanju bodočih članov in članic SPK, ki izkazujejo strokovnost in profesionalne izkušnje, hkrati pa niso osebno, poslovno ali kakor koli drugače interesno povezani z zadevami, o katerih odločajo.

Tabela 1: Strokovno-programске komisije v obdobju 2011-2018

	Število
Število različnih sestav komisij SPK	42
Število članov komisij SPK	126
Število nadomestnih članov komisij SPK	36

Strokovno programske komisije Slovenskega filmskega centra, javne agencije, 2011-2018:

- Komisija za oblikovanje programov realizacije projektov
- Komisija za oblikovanje programov avdiovizualnih projektov
- Komisija za oblikovanje programov razvoja projektov in razvoja scenarijev
- Komisija za projekte in programe kulturne vzgoje, študijske filme in študijska televizijska dela ter druga izobraževanja
- Komisija za promocijo, distribucijo, filmske festivale, projekte filmske stroke ter digitalizacijo kinematografskega predvajanja (vzpostavljena z letom 2017)
- Komisija za oblikovanje programov manjšinskih koprodukcij in spodbujanja vlaganj v avdiovizualno produkcijo (vzpostavljena z letom 2017)
- Promocija in distribucija ter povečave in transferji filmov (preneha z letom 2017)

Iz slednjega izhaja še en indikator nepreglednosti k nacionalnemu filmskemu programu in organske (skladne in utemeljene) povezanosti podprtih projektov od razvoja k realizaciji in distribuciji: **število delujočih SPK v tekočem letu delovanja agencije**, to je skupaj **šest**. Namreč, ustanovitveni akt agencije določa tako minimalno število strokovno programskih komisij, definira področja komisij, določa število članov ter določa kratko obdobje delovanja SPK, ki je zaokroženo na (zgolj) eno leto. Na podlagi javne razprave (januar 2019) je bilo prepoznano, da je dvomljivo omejevati število članov na tri. Praksa je pokazala, da je v procesu sprejemanja odločitev v komisiji, odločitev članov bodisi proti-

³ Sklep o preoblikovanju Filmskega sklada Republike Slovenije, javnega sklada, v Slovenski filmski center, javno agencijo Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 92/10, 20/11, 6/16, 3/17 in 52/18)

uravnotežena, bodisi vsi trije člani ne zadovoljujejo vseh segmentov izbora iz življenja filma. V mnogih državah prevladuje praksa, da je članov komisij ali programskih svetov vsaj pet kot predstavnikov za posamezno življenjsko obdobje filma (scenarist, producent, režiser, distributer, prikazovalec), hkrati pa število komisij ne sme biti razdrobljeno na preveliko število in za obdobje zgolj enega leta (brez učenja na podlagi izkušenj), saj je slovenski prostor strokovno usposobljenih kandidatov za člane komisij premajhen in hitro izčrpavajoč.

Zaradi te nefleksibilnosti in za tako majhen filmski prostor, kot je slovenski, se je obstoječ sistem izžrel in agencija ugotavlja, da je potrebna **prenova sistema odločanja in izbire projektov**, hkrati s posodobitvijo ciljev javnih razpisov SFC in kriterijev ocenjevanja.

Prenova sistema odločanja o podpori projektom

Države z nizko produkcijsko kapaciteto se pogosteje srečujejo s težavo manjšega bazen filmskih profesionalcev, ki z *rezultati dosedanjega ustvarjalnega dela, strokovnim ugledom in nepristranskostjo izkazujejo zmožnost prispevati h kakovostnemu odločanju pri oblikovanju nacionalnega filmskega programa*. Člani SPK se po sedanjem sistemu menjavajo vsako leto oziroma imajo možnost podaljšanja še na eno leto (skupaj največ dve leti delovanja člana znotraj SPK). Zaradi **menjavanja članov komisije pretežno vsako leto** nemalokrat primanjkuje strokovnega kadra, ki bi izpolnjeval pogoje za odločanje o projektih oziroma bi bil pripravljen sprejeti tovrstno vlogo ob upoštevanju določil o osebni nepovezanosti z prijavljenimi projekti.

Nacionalni filmski centri na Češkem, Danskem in v Avstriji so slednje posodobili s podaljšanjem obdobja na večletni mandat, ter s tem omogočili, da so med člane izbrani najkakovostnejši in najbolj kompetentni filmski profesionalci, hkrati pa se jim omogoči **kontinuirano delo, učenje na podlagi izkušenj** v delu komisije ter **spremljanje učinkov svojih odločitev**.

Član komisije s kontinuiranim delom pridobiva pregled nad prijavljenimi in sofinanciranimi projekti s predhodnimi leti (z vidika uresničevanja raznolikosti in oblikovanjem nacionalnega filmskega programa), se seznanja z učinki svojih odločitev, hkrati pa kot član komisije pridobiva izkušnje pri vrednotenju projektov (na podlagi kriterijev), ki ga ostrijo v delu, ki ga mora opravljati kot član. Slednje agencija načrtuje tudi z doslednim uvajanjem v delo člana komisije z Smernicami, ki je podrobneje opredeljeno v nadaljevanju.

Drugi nacionalni filmski centri že uresničujejo prakso na podlagi stališča, ki se zavzema bodisi za individualno odgovornost enega selektorja po zgledu skandinavskih držav ali pa razpršeno odgovornost znotraj reprezentativnega organa, ki je sestavljen iz članov celotne filmske verige. Češki Sklad ima poseben sistem s predhodnim ocenjevanjem projektov dveh strokovnjakov za ekspertno vsebinsko in finančno analizo projekta in odločanjem o izbiri projektov z 9-člansko komisijo oziroma Svetom Sklada. Izbor članov Sveta poteka z javnim pozivom vsem strokovnim organizacijam filmskega sektorja, da predlagajo kandidate. Izbere jih Minister za kulturo s ciljem, da izbor članov enakovredno predstavlja vse dejavnosti filmskega sektorja v najširšem možnem smislu.

Mandati komisij nacionalnih filmskih centrov v tujini običajno trajajo več kot eno leto. Na Danskem je selektor izbran za obdobje petih let, na Hrvaškem je umetniški svet sestavljen za obdobje štirih let in selektor za obdobje enega leta z možnostjo ponovnega imenovanja dvakrat (skupaj 3 leta), na Češkem je sestava komisije vezana na 3-letno obdobje, v Avstriji je pet-članska komisija (štirje člani skupaj z direktorjem) prav tako vezana na obdobje sestave za 3 leta.

S trenutno šestimi različnimi SPK za posamezna področja in razpise je delo komisij razdrobljeno na šest različnih programskih enot agencije, skozi katere uresničuje svoje poslanstvo in nalogo oblikovanja nacionalnega filmskega programa za posamezno leto. Segmentirano delo komisij glede na posamezne

vrste razpisov ustvarja nepreglednost nad **oblikovanjem celovitega nacionalnega filmskega programa**, ki bi uresničeval kulturno raznolikost, uravnoteženost po spolu in generacijsko raznolikost ustvarjalcev, zvrsti, dolžini in žanru projektov, izbranih v sofinanciranje ob upoštevanju kakovostno pripravljene vloge in vsebine projekta po kriterijih razpisov. Še posebej so ta razhajanja problematična pri deljenju komisije na realizacijo, razvoj projektov in razvoj scenarija, ter avdiovizualnih projektov. Iz tega razloga se nacionalni filmski program segmentira in ne obstaja realna podlaga, da bi bil oblikovan celovito (na primer v smeri uresničevanju raznolikosti).

Vizija agencije za izvajanje nacionalnega programa s področja filmske in avdiovizualne dejavnosti, je *pregled nad celoto prijavljenih in sofinanciranih projektov v večletnem mandatu*. Hkrati je vizija agencije *organsko povezati celotno verigo filmskega ustvarjanja*, ki se mora odražati tudi v sestavi strokovno-programске komisije z uvedbo reprezentativnosti članov komisij za celotno verigo filmskega ustvarjanja (scenarij, produkcijo, režijo, distribucijo in promocijo ter prikazovanje). V primeru oblikovanja strokovno-programскеga organa (bodisi več-članske komisije, filmskega selektorja po vzoru skandinavskih držav ali programskega sveta po vzoru Češke) z večletnim mandatom ter več člani, ki bi bili predstavniki širše filmske verige, bi morala agencija zagotoviti tudi ustrezno nadomestilo, saj bi to predstavljalo večletno odpoved sodelovanja v projektih, ki kandidirajo za sredstva agencije.

Za uvedbo prenove sistema odločanja ter s tem povezane nujne spremembe zakonskih določb, bo agencija po prehodni razpravi s strokovnimi in interesnimi združenji in društvi ter zainteresirano javnostjo predložila zakonodajalcu (ustanovitelju) potrebne zakonodajne dopolnitve in spremembe ter uvedla potrebne administrativne ukrepe v strateškem obdobju 2020 – 2024.

Posodobitev sistema odločevalskega procesa izbire projektov in kriterijev ocenjevanja

Z vstopom v novo dekada delovanja SFC kot javne agencije je potreben razmislek o vzpostavljenih shemah podpore oziroma javnih razpisih in premislek o kulturno-političnih ciljih, zaradi katerih so bile te oblikovane. Če je leto 2010 pomenilo razmislek o posodobitvi javnega sklada RS v javno agencijo RS, mora nova dekada premisliti izhodišča k prenovi shem podpore, po katerih SFC podeljuje javno podporo projektom in vzpostaviti jasne temelje h kriterijem ocenjevanja, ki naj izhajajo iz ciljev posameznih razpisov. Iz tega sledi razmislek k prenovi shem podpore, sistema odločevalskega procesa in kriterijev ocenjevanja.

Strateški cilji novega obdobja nakazujejo spremembe v sistemu odločevalskega procesa izbire projektov na podlagi analize izbranih filmskih projektov na SFC (izvedene v letu 2017), ki je pokazala, da ima strokovna komisija pri vseh analiziranih filmskih projektih težave s tehtnim ocenjevanjem ustreznosti finančnega načrta in predračuna. Hrvaški avdiovizualni center (HAVC) in Češki kinematografski sklada sta iz podobnih razlogov vpeljala v sistem vrednotenja vlog zunanjega izvajalca, ki opravi ekspertno finančno ovrednotenje prijavljenih projektov.

Po zgledih iz tujine je želja agencije posodobiti sistem procesa ocenjevanja prijavljenih projektov in ga prilagoditi slovenskemu filmskem produkcijskem okolju. Češki sistem predhodno pred odločanjem komisije ocenjuje prijavljene projekte v dveh vzporednih procesih: iz nabora strokovnjakov z žrebom določijo po enega ocenjevalca za vsebinsko prijavo projekta in po enega ocenjevalca za finančno analizo prijavljenega projekta. Nato 9-članski Svet odloča o izbiri projektov na podlagi obeh predloženih analiz, kateri pa nista zavezujoči za Svet in predstavljata zgolj podlago za odločanje.

Sistem odločevalskega procesa na SFC stremi k prenovi, po kateri bo ocenjevanje prijavljenih projektov prav tako potekalo paralelno: Strokovno-programska komisija bi ocenjevala projekt z vidika vsebine in umetniške vrednosti (scenarij, režijski koncept, reference prijavitelja), med tem ko bi uprava agencije ocenjevala poslovne elemente prijave (predračun, finančni račun, produkcijsko hišo).

Način ocenjevanja bo predhodno prenovljen in posodobljen z vidika določitve cilja posameznih razpisov in k cilju usmerjenih kriterijev, po katerih poteka ocenjevanje. V strateškem obdobju 2002-2024 opustitev sistem točkovanja po merilih in kriterijih ni predvidena. Uresničitev *posodobitev sistema odločevalskega procesa izbire projektov in kriterijev ocenjevanja* bo usklajena z javno razpravo strokovne javnosti in Svetom agencije.

Za uvedbo posodobitev bo agencija predložila zakonodajalcu (ustanovitelju) potrebne zakonodajne dopolnitve in spremembe ter uvedla potrebne administrativne ukrepe v strateškem obdobju 2020 – 2024.

Administrativna poenostavitev prijav in razpisov vključno s poročanjem

Agencija je že v letu 2018 uvedla interni digitalni modul z namenom učinkovitejšega administrativnega delovanja agencije. V digitalnem okolju, ki je postal vseprisoten, je potrebno vzpostaviti tudi zunanji modul, ki predvideva elektronske prijave na razpise in s tem poenostavi prijavnih obrazcev in končnega poročanja prijaviteljev. Digitalizacija razpisov in poročanja je prednostna investicija agencije v naslednjem strateškem obdobju. Slednje predvideva, da bodo vsi prijavljeni projekti imeli enako strukturo oddane vloge, s čimer bo komisiji pri ocenjevanju projektov olajšalo delo in preglednost nad vlogami.

Želja agencije je *skrajšati obdobje med oddajo vloge in objavo končnih rezultatov sprejetih projektov v sofinanciranje*. Posodobljen elektronski sistem predvideva tako elektronsko prijavo kot tudi poročanje prijavitelja/producenta v zvezi s projekti, kar bo vodilo tudi k učinkovitejšemu in celovitemu *statističnemu zbiranju podatkov* iz končnih poročil izvedenih filmskih projektov.

Smernice za člane komisije ali selektorje kot vodilo pri vrednotenju projektov

Člani komisije vrednotijo vloge prijavljenih projektov po *Pravilniku o izvedbi postopka izbire projektov in programov, pogojih in merilih za izbor projektov in programov ter postopku sklepanja pogodb, vsebine pogodb in načinu nadzora nad izvajanjem pogodb Slovenskega filmskega centra, javne agencije Republike Slovenije*. Člani se ob prevzemu te vloge soočajo z odgovorno in zahtevno nalogo, za katero bi morali biti postopkovno uvedeni. Med drugim se ob nastopu funkcije člani komisije soočijo s sistemom kriterijev, načinom točkovanja, kakovostnim pisanjem obrazložitvev, usklajevanjem prednosti in slabosti prijavljenih projektov, konsistentnostjo svojih odločitev v skladu s programskimi cilji agencije in podobno. Ker je njihov mandat zgolj enoleten (z možnostjo enoletnega podaljšanja) ne uspejo graditi odločitev na preteklih izkušnjah in spremljati projektov od izbora do realizacije ter rezultatov svojih odločitev formalno ne ovrednotijo, ko je projekt zaključen.

Nekateri nacionalni filmski centri (na primer Avstrijski filmski inštitut in Danski filmski inštitut) in nadnacionalni program Ustvarjalna Evropa (podprogram MEDIA) so zaradi navedenih razlogov uvedli v sistem ocenjevanja tudi notranje oziroma interne dokumente, ki natančneje opisujejo delo članov komisije na podlagi usmeritev iz predpisov in izkušenj predhodnih članov Komisij, *Smernice za člane komisije ali selektorje kot vodilo pri vrednotenju projektov in odločanju o podpori*. Tovrstni dokument podaja dodatne usmeritve za kakovostno obrazložitvev k podpori in ekspertni analizi ter navaja slabosti pomanjkljivih pisnih utemeljitev ekspertov k podpori projektu (primer češki kinematografski sklad), hkrati pa transparentnost smernic za ocenjevalce izjemno izboljša kakovost samih prijav projektov (kot izhaja iz rezultatov podprograma MEDIA). Danski filmski inštitut je oblikoval *Interne smernice za delo selektorja*⁴ (DFI, 2012), ki opisujejo delo filmskega selektorja in podajajo pomembnejše usmeritve v procesu njegove izbire filmskih projektov. Med drugim vsebuje smernice ob prihodu novega selektorja

⁴ Kriterier for vurdering af spillefilm under konsulentordningen. Det Danske Filminstitut. Junij, 2014. Dostopno prek: <https://www.dfi.dk/files/docs/2018-02/DFI-Spillfilm-KriterierForVurderingAfSpillefilmUnderKonsulentordningen.pdf>

na DFI, ko mu je dodeljen mentor, prenos izbranih projektov ob odhodu selektorja, postopki za vrednotenje projektnih vlog, odgovor na vloge prijaviteljem, srečanja s prijavitelji, primere adaptacij in ne-dansko govorečih filmskih projektov, zavračanje vlog, tri oblike podpore razvoju scenarijev, razvoju projektov in realizaciji, podpora manjšinskim koprodukcijam, ter vrednotenje filmskih projektov po natančneje opisno razdelanih kriterijih.

Pri češkem skladu so eksperti pri ocenjevanju projektov upoštevali tudi način točkovanja in razdelitev posameznih vrednosti oziroma števila točk, ki jih je ekspert dodelil filmskemu projektu po kriterijih, in so bila zelo natančno opisana v notranjem dokumentu *Manuál k bodovému hodnocení projektů v okruhu kompletní vývoj hraného filmu*. Slednje je veljalo še do maja 2017, ko so sistem točkovanja ukinili z razlogom da »točkovna ocena strokovnjaka pogosto ni odražala (ni bila skladna) z opisno oceno.«⁵

V *Smernicah za člane komisije* je potrebno natančneje opredeliti naloge, pravice in obveznosti članov, etični kodeks članov SPK ter podrobneje utemeljiti vlogo članov SPK, koliko časa ima član na voljo, da poda mnenje k oceni projekta, načela k pripravi kakovostne vrednotenja vloge projekta, uporabe kriterijev in meril pri ocenjevanju, kvalitete in slabosti dobre in slabe utemeljitve, honorar članov za posamezno oceno, dejavniki ob prenehanju funkcije člana, in podobno. *Smernice* je smiselno nadgrajevati na preteklih izkušnjah članov komisij za boljše in celovitejše uvajanje bodočih članov v delo presojanja projektov. Prav tako, pa bi *Smernice* omogočile poenoten in transparenten način dela članov komisij ter bodo z namenom vodenja, usmerjanja in koordinacije članov komisij(e) za doseganje enotnih skupnih ciljev in izvajanje koherentnih filmskih programov smiselno posodobljene z vidika načrtovanega programa dela agencije.

Agencija bo poleg uvajanja Smernic v delo komisije, vsako leto člane komisije seznanila z rezultati iz predhodnega leta na podlagi evalvacije razpisov (z upoštevanjem raznolikosti) in rezultati evalvacij dokončanih in prikazanih filmskih projektov.

Spremljanje in zbiranje podatkov s pripravo statističnih poročil s področja filmske politike

Agencije želi vsakokratne nove ukrepe filmske politike utemeljiti na informiranih odločitvah, podkrepljenih z utemeljitvami in s (statističnimi) podatki. Oblikovanje filmske politike, kot tudi širše kulturne politike, mora neobhodno sloneti na evalvacijah, analizah, raziskavah in študijah rezultatov implementiranih ukrepov, saj je namen slednjih sprožiti spoznanje, kaj deluje in kaj ne deluje. Posledično bo agencija sposobna identificirati probleme, in kasneje predlagati rešitve zanje.

V obdobju 2014 – 2018 sta bili pripravljene dve širši raziskovalni poročili »*Modeli odločanja in vrednotenje spodbujanja filmske ustvarjalnosti*« in »*Prisotnost žensk v slovenskem filmskem sektorju: Enakost spolov*.« V naslednjem strateškem obdobju sta predvideni obsežnejši evalvaciji za področje vrednotenja rezultatov AV razpise ter načinov distribucijskih poti in promocijskih učinkov nacionalnih filmov. Agencija se zavezuje, da bo vsako leto pripravila Statistična poročila rezultatov agencije za predhodno leto in spremljala uresničevanje Strategije 2020-2024 ter o tem obveščala filmski sektor kot tudi širšo zainteresirano javnost.

⁵ Expertní analýzy nově – setkání s experty 22.6.17. Dostopno prek: <https://fondkinematografie.cz/assets/media/files/Honza/Experti/expertni%20analyzy%20nove%20%E2%80%93%20Setkani%2022.6.pdf>

2. CILJ: Kulturno raznolika letna filmska produkcija, ki temelji na močnejši in bolj profesionalni verigi filmskega razvoja in produkcije ter razvoju talentov

V petletnem obdobju 2014-2018 je agencija sofinancirala 24 igranih celovečernih filmov, 13 dokumentarnih celovečernih filmov, 11 celovečernih prvencev (od tega 9 igranih prvencev), 31 manjšinskih koprodukcij (od tega 25 igranih koprodukcijskih filmov), 42 razvojev projekta in 42 razvoj scenarija ter 47 kratkih filmov (od tega 22 igranih). Povprečni proračun celovečernih igranih filmov, sofinanciranih z javnimi sredstvi SFC v obdobju 2014-2018, je bil 736.000 EUR. Povprečno sofinanciranje celovečernih igranih filmov je bilo najvišje v letu 2018, in sicer 455.000 EUR. Pri tem je potrebno upoštevati tudi zagotavljanje neodplačnih storitev in tehnike Filmskega studia Viba Film Ljubljana, ki je pri produkciji filmov, sprejetih v sofinanciranje, sodelovala s storitvami v višini 4.594.047,63 EUR (2014-2018). Največji delež povprečnega števila gledalcev novih slovenskih filmov je bil dosežen leta 2016, in sicer 23.085, najmanjši pa leta 2015, in sicer 3.315. V letu 2018 je bilo do sedaj največ novih slovenskih filmov v distribuciji, in sicer 20, vključno s koprodukcijami, povprečje njihovih gledalcev pa je bilo 5.867.

Podpora produkciji AV del (s podlago v *Zakonu o medijih*) je bila najvišja leta 2016, in sicer 627.718, najnižja pa 2018, in sicer 574.000. Sofinanciranje razvojnih projektov kaže na trend rasti sredstev, ki so namenjena temu področju (2014: 78.000, 2018: 156.800); razvoji scenarijev prejemajo enako vrednost sofinanciranja v zadnjih treh letih (2014: 48.620, 2018: 40.000). Sofinanciranje festivalov ostaja na približno enakih ravni, pri čemer sta pomembni dve opažanji: v letu 2018 se je pričela večletna podpora festivalom, zato je vrednost sofinanciranja višja (2018: 221.200), vendar pa je višina sredstev namenjenih za enoletno financiranje v letu 2018 najnižja v danem obdobju (2014: 56.000; 2018: 51.200). Podobno velja za filmsko – vzgojne projekte (2014: 151.000, 2018: 132.000) in filmsko stroko (2014: 30.000, 2018: 20.440), vrednost sredstev tekom obdobja je zaznalo rahel upad.

Tabela 2: Razrez programskih sredstev SFC, 2014 - 2018

PODROČJE	2018	2017	2016	2015	2014
FILMSKA PRODUKCIJA – REALIZACIJA CF in KF	51%	53%	52%	42%	52%
PRVENC	10%	13%	8%	19%	11%
KOPRODUKCIJE	10%	5%	12%	8%	3%
AV	14%	15%	15%	17%	18%
ŠTUDIJSKI FILMI	2%	3%	3%	3%	3%
RAZVOJ SCENARIJA	1,6%	1%	1%	1%	1,5%
RAZVOJ PROJEKTA	4%	4%	4%	5%	2%
FESTIVALI	5%*	2%	2%	2%	2%
FILMSKA VZGOJA	3%	4%	3%	4%	5%
FILMSKA STROKA	0,5%	0,8%	0,7%	0,8%	0,7%
SKUPAJ v %	100%	100%	100%	100%	100%

*V podporo vključeno tudi sofinanciranje večletne podpore festivalov.

Neobhodno dejstvo hitro spreminjajočih se trendov filmske produkcije je, da je potrebno ustreznost shem podpore (razpisov) vedno znova posodabljanje in prilagajati, kot se tudi produkcijsko okolje vedno znova spreminja v globaliziranem svetu in razvija s tehnološkim napredkom. Temu sledi, da mora agencija upoštevati tudi finančne in administrativne omejitve, v katerih deluje oziroma stremeti k poenostavitvam in ne večji birokratizaciji, kot je bilo večkrat omenjeno s strani deležnikov in

uporabnikov. Po drugi strani pa agencija nujno potrebuje **fleksibilno naravnan sistem podpore filmske produkcije**, ki bo dovolj prožen, da bo lahko prepoznava in podprl visoko kakovostne projekte v vseh oblikah in platformah (celovečerne animirane filme, TV serije, XR resničnost, video na zahtevo itn.).

Tabela 3: Število podprtih filmov in AV del na javnih razpisih SFC, 2014 - 2018

Leto	CELOVEČERNI IN SREDNJE-METRAŽNI FILMI	PRVENC	MANJŠINSKE KOPRODUKCIJE	AV dela	KRATKI FILMI
2014	6i+5d	1	2	15	4i+1d+5a
2015	5i	3	6	15	6i+4a
2016	4i+4d	2	10	15	4i+1d+5a
2017	4i+2d	2	5	14	5i+4a
2018	4i+2d	3	8	14	3i+4a

Delovanje agencije je bilo v zadnjem petletnem obdobju namreč omejeno z letnim proračunom, ki se je leta 2011 preplopolil na raven 4,5 mio EUR in ni doživelo bistvenega povečanja. Agencija zavzema stališče, da drobljenje teh sredstev na podporo čim več filmskim projektom ne omogoča vedno profesionalne izvedbe filmskega ustvarjanja. Iz tega razloga izhaja odločitev, da bo agencija skušala podeljevati sredstva čim bližje zaprosenim zneskom podpore, pri čemer pa bo dosledno evalvirala skladnost realiziranega projekta s predvidenim ob podpisu pogodbe. In sicer, z letom 2018 je Agencija uvedla evalvacije javnih razpisov z namenom spremljanja uresničevanja kulturne raznolikosti, in evalvacije projektov z namenom vrednotenja skladnosti s prijavljenim. Slednje se postopoma vnaša v delo članov SPK, da pri svojih odločitvah stremijo k uresničevanju kulturne raznolikosti, generacijske zastopanosti ustvarjalcev, raznovrstnost del glede na vrst, dolžino in žanr sofinanciranih projektov, upoštevajoč rezultate razpisov in projektov iz prejšnjih let. Cilj slednjega je sprejemanje informiranih odločitev o filmski produkciji oziroma nacionalnem filmskem program za naslednje obdobje v smeri uresničevanja (kulturne) raznolikosti. Ne glede na to, ostajajo kriterij s točkovanjem temeljno in edino merilo SPK pri ocenjevanju prijavljenih projektov.

Agencija bo s spodnjimi ukrepi in usmeritvami dosegla v novem strateškem obdobju, da bodo lahko podprti filmski projekti dosegali visok umetniški, ustvarjalni, estetski in dramaturški potencial ter hkrati uresničevali kulturno raznolikost. S kontinuiranim podeljevanjem podpore bo agencija omogočila podporo umetniškemu ustvarjanju v vsej raznolikosti gibljivih slik in form, na način, da bo filmska ustvarjalnost širila filmsko izkušnjo gledalcev, obogatila slovensko kulturni kontekst in mu vdahnila sodobno relevantnost. Predvsem pa iz zgoraj navedenih razlogov in dejstev želi agencija doseči troje: podpirati projekte z visokim jamstvom za realizacijo v predvideni kakovosti, dvigniti nivo profesionalne izvedbe filmskih projektov in slediti odgovornemu ravnanju z javnimi sredstvi.

Agencija si ob končanem petletnem obdobju 2020–2024 zastavlja doseči strateški cilj, da si bo nacionalni film na letni ravni ogledalo vsaj 200.000 domačih gledalcev letno oziroma vsaj 1% vsega prebivalstva oziroma, da se bo na letni ravni dosegalo nacionalni tržni delež najmanj 10%, pri čemer se zavezuje, da z ukrepi ne bo omejevala umetniške svobode.

Uresničevati kulturno raznolikost filmske ponudbo z umetniškimi in zahtevnejšimi filmi ter filmi z bolj komunikativno naravo (vključno z ostalimi kazalniki uresničevanja kulturne raznolikosti)

Kulturna raznolikost je poleg kakovostne promocije filma izhodišče za približevanje nacionalnega filma občinstvu. Pojem kulturne raznolikosti je kot pojem kulture vedno znova re-definiran odvisno od konteksta, časa in prostora. Kakovost in vrednost raznolikosti v filmski produkciji je doprinos k

raznovrstnosti vsebine za različne okuse gledalcev in hkrati način h kultiviranju le-teh. Agencija želi spodbuditi vključevanje kulturne raznolikosti v procese filmskega ustvarjanja (za kamero in na filmskem platnu) z upoštevanjem raznolikosti zvrsti in žanra filma, spola in starosti (ustvarjalcev v režiji, produkciji, scenariju), spolne usmerjenosti, rase, verske in etnične raznolikosti, raznolikosti socialnega okolja in geografske razpršenosti, vključno z raznolikostjo narečji slovenskega jezika. V ta namen je agencija že uvedla spremljanje kazalnik ob raznolikosti podprtih projektov na predhodnih razpisih, s katerimi bo SPK seznanjena ob vsakokratnem presojanju kvalitete prijavljenih projektov.

Eden od kazalnikov vrednotenja mora postati tudi komunikativnost vsebine filmskega projekta za doseganje (širšega) domačega občinstva, vendar ne na račun nižanja kakovosti filmskega projekta in omejevanje umetniške svobode. Vprašanje izkušnje in doživetja občinstva ob filmu mora biti neločljivo povezano z vrednotenjem prijavljenega projekta in vseskozi razvoja in realizacije projekta (v komisiji/ah, ki ocenjujejo prijavljene projekte in odločajo o izboru mora biti vključen strokovnjak s strokovnimi znanji iz distribucije, promocije in trženja filma). Kljub temu, da je vsako vrednotenje prijavljenih filmskih projektov neobhodno podvrženo subjektivnemu vrednotenju in individualni numerizaciji, mora SPK dosledno opraviti strokovno vrednotenje projektov, ki presega izražanje osebnih preference in osebnega okusa.

Prenova shem državne pomoči

S koncem leta 2020 se izteka obdobje 4-letne sheme državnih pomoči. Na novo bo mogoče definirati vsebino shem, upravičene stroške in intenzivnost pomoči, kot tudi obliko pomoči, trajanje sheme in proračun sheme. Po zgledu drugih sorodnih evropskih institucij bo Agencija predlagala tudi večjo uporabo členov 53 in 54 iz naslova GBER (General Block Exemption Regulation), katerega uporaba je na področju filmskih in AV shem postala v Evropi prevladujoča in bila prepoznana kot ustreznejša v velikem delu sofinanciranja filmskega in AV področja.

OKREPITEV CELOTNE VERIGE FILMSKE PRODUKCIJE

Evropska unija znotraj podprograma Ustvarjalna Evropa – MEDIA podpira filmsko verigo v delu od razvoja projekta do prikazovanja v kinematografih in na VOD (video-na-zahtevo) platformah z namenom, da avdiovizualni sektor spodbuja k čim večji kulturni in ustvarjalni raznolikosti ter dostopnosti. Ena od prioritarnih nalog Agencije v naslednjem strateškem obdobju je okrepiti delovanje celotne verige filmske produkcije prek organske povezanosti razpisov in okrepiti posamezna področja, ki jim primanjkuje spodbud oziroma ostajajo podhranjena ter neizkoriščena v polnem pomenu doseganja potencialov. O tem kažejo tudi naslednji statistični podatki:

- Od leta 2011 do vključno leta 2018 je agencija podprla 68 projektov razvoja scenarija in zavrnila 229 projektov razvojov scenarija. S podporo razvoju scenarija (od 2011 dalje) je bilo do konca leta 2018 dokončanih 7 celovečernih filmov; 3 celovečerni filmi so še v realizaciji; in 7 razvojov scenarija, ki so se nadaljevali v fazi razvoja projekta (od teh so se 3 že prijavili za realizacijo in bili zavrtni).
- Od leta 2011 do vključno leta 2018 je agencija podprla 66 razvojov projektov in zavrnila 84 razvojov projekta. S podporo razvoju projekta (od leta 2011 dalje) je bilo do konca leta 2018 dokončanih 11 celovečernih filmov, 6 celovečernih filmov je še v realizaciji.
- Rezultati za obdobje 2011 – 2018 kažejo, da 20% filmskih projektov, ki gredo bodisi čez razvoj scenarija in/ali razvoj projekta ter prejmejo podporo za realizacijo oziroma 48% podprtih celovečernih filmov (brez prvencev) ima podprto eno fazo ali obe fazi razvoja. Prvenci imajo nižjo stopnjo podprte faze razvoja (zgolj 4 od 18 podprtih).

Shemi za razvoj projektov in razvoj scenarije sta bili vzpostavljeni v letu 2004⁶ vendar še nista povsem dosegli namena, s katerim sta bili vzpostavljeni, zato bo agencija v naslednjem strateškem obdobju povečala pomen razvoja scenarijev ter razvoja projektov.

Povečanje pomena prvih dveh segmentov filmskega ustvarjanja – razvoja scenarija in razvoja projektov:

I. Poudarek na razvoju scenaristike z nadaljevanjem in nadgradnjo Scenarnice ter razširitev na razvoj scenarijev za serije

Navkljub redni podpori razvoju scenarijev agencija še vedno ugotavlja pomanjkljivosti ob dokončanju razvoja scenarija pred vstopom v naslednjo fazo razvoja projekta in vstopom v realizacijo ter nekakovostno poročanje o dosežkih razvoja scenarija posameznih podprtih projektov. Aktivnosti, ki jih Agencija podpira s razpisom za razvoj scenarija so: ureditev pravic za literarno podlago in scenarij ter uporabo drugih avtorskih in sorodnih del oziroma arhivskega gradiva, razdelava strukture scenarija (dialogi, dramaturški lok, izvirnost pripovedi, razvoj likov in njihovih psiholoških profilov), raziskava scenaristične teme in do sedanjih obravnav teme, razvoj logline in sinopsis projekta, sodelovanje dramaturgov, »script doctorja«, avtorja dialogov pri razvoju scenarija, prevodi scenarija, udeležba na scenarističnih delavnicah itd. Z namenom večje profesionalizacije poklica scenarista, s povečanjem prepoznavnosti scenaristov/k (in vloge dramaturgov pri delu na scenariju) ter spodbujana k ločevanju dela scenarista od režiserjev se agencija zavzema za povečanje pomena faze razvoja scenarija.

Vsled temu cilju je agencija že v letu 2018 uvedla inštrument podrobnejše predstavitve rezultatov razvoja scenarija v sklopu izvajanja evalvacij opravljenih aktivnosti znotraj financiranja razvojov scenarija. Rezultati evalvacij so namenjeni članom komisij ob branju prijavljenih projektov v nadaljnjih fazah razvojov filmskih projektov.

V obdobju razvoja scenarija je prvi korak kvalitetna scenaristična zasnova in razvit dramaturški potencial projekta. Že dolgo časa se prepozna, da v slovenski filmski krajini primanjkuje kakovostnih scenarijev in za ta namen usposobljenih scenaristov in scenaristk, zato je bila pred tremi leti prvič vzpostavljena šest mesecev trajajoča scenaristična delavnica Scenarnica v organizaciji DSR in SFC. Cilj delavnice je razvoj ideje in zgodbe v scenarij za celovečerni igrani film s pripravo razvitega scenarija do stopnje, primerne za prijavo na filmske delavnice in razpise doma ali v tujini.

Agencija se zavezuje h kontinuiranemu delovanju Scenarnice in njene nadgradnje v izvedbo mentoriranja scenarijev za serije, organizaciji odprtih predavanj v okviru izvedbe programa Scenarnice, in udeležbo več prepoznanih mentorjev, razvijanje »script doctoring«, in podobno.

Z novimi načini potrošnje AV del in novimi načini distribucije v ospredje prihajajo tudi drugi formati, predvsem (kratke in dolge) serije (televizijske, spletne), ki so se postavile ob bok filmu. Agencija prepozna, da za uspešno serijo stoji dober razvoj scenarija in njegova tehtna dodelava. S tem razlogom bo *razpis za sofinanciranje razvoja scenarija* razširila tudi na razvoje scenarijev za serije.

II. Dvigniti pomen razvoja projektov za večjo povezanost z realizacijo

Agencija si jemlje za zgled Danski filmski inštitut in druge v zasledovanju ideje, da je bolje investirati več sredstev v razvoj projekta, kot pa imeti neuspešno in finančno drago realizacijo projekta. Podobno, češki kinematografski sklad prepozna pomembnost, da se odobri podpora zgolj pripravljenim projektom, ki izkazujejo visoko kakovost pripravljenosti za realizacijo in zagotavljajo večje jamstvo o izvedljivosti v tej predvideni kakovosti. Spodbujanje in podpiranje faze razvoja projekta pomeni povečati možnost, da gredo v fazo realizacije najboljši prijavljeni projekti. Cilj strateškega pozicioniranja razvoja projekta v središče je posledično prepoznavanje tistih filmskih projektov, ki so pripravljeni z dodelanim scenarijem

⁶ Že v letu 2001 je takratni direktor Filmskega sklada RS, predhodnika Slovenskega filmskega centra, javne agencije, predlagal in utemeljil inštitut razvoja scenarija in projektnega razvoja znotraj Nacionalnega filmskega programa.

in izkazano izvedenimi pred-produkcijskimi aktivnostmi (ne glede na to, ali je bil razvoj filmskega projekta predhodno podprt s strani SFC ali drugih (tujih) javnih virov ali z lastnim vložkom producenta)

Shema podpore razvojov projektov že upošteva, podobno kot pri razvoju scenarija, da producent ob zaključku projekta predloži vsebinsko poročilo, ki povzema opravljene aktivnosti v času razvoja (opravljene raziskave lokacij, vizualnega materiala, zvočne podobe, potrjena ključna imena ustvarjalcev in izvajalcev, posodobljen finančni načrt in predračun, dokončanje razvoja scenarija, udeležba na delavnicah, izobraževanjih in tržnicah, opravljen razvoj distribucijske in marketinške strategije), na podlagi katerega je opravljena evalvacija projekta, in katera služi kot priloga k prijavi na realizacijo. Kot obvezen materialni rezultat sofinanciranih razvojov projektov bo agencija v prihodnosti zahtevala *teaser* oziroma *predstavitveni napovednik filmskega projekta*. Evalvacije z zaključno osebno predstavitvijo rezultatov je z namenom boljšega spremljanja rezultatov razvoja, agencija v letu 2018 smiselno uvedla tudi v fazo zaključevanja razvoja projektov.

Vzpostaviti platformo za razvoj dokumentarnega filma, ki predstavlja drugi steber filmskega ustvarjanja in izražanja

Z vedno bolj cenovno dosegljivo kvalitetno tehnično opremo za snemanje filmov, postaja produkcija dokumentarnih filmov lažje dosegljiva ustvarjalcem. Dokumentaristika je drugi steber filmskega ustvarjanja in izražanja s svojimi specifikami (dokumentarni film je v »razvoju«, dokler ne vstopi v fazo post produkcije, ki je največkrat najdražja faza produkcije pri ustvarjalnem (avtorskem) dokumentarnem filmu) in ima zelo raznoliko dolge faze snemanja (od bodisi nekaj dni do več letnega spremljanja subjekta/protagonista filma). Zaradi pomanjkanja preišljene (samostojne) sheme za razvoj dokumentarnih projektov, se je vedno več ambicioznih dokumentarnih projektov znašlo na razpisu za razvoj scenarijev ter zaradi pomanjkanja višine razpisnih sredstev realizacije celovečernih filmskih projektov tudi na razpisu za realizacijo AV del, ki kot taki nista prilagojeni specifikam in potrebam zahtevnejših dokumentarnih projektov. Agencija se bo posledično zavzela za oblikovanje samostojnih razpisov za dokumentarni film kot drugi steber filmskega ustvarjanja in izražanja, ki bodo upoštevali specifične končnih izdelkov za kinematografsko distribucijo ali prikazovanje v medijih, vključno z novimi formati izražanja.

Hkrati, podatki o gledalcih nacionalnih filmov za leto 2018 nakazujejo, da je slovenski dokumentarni film v kinih odlično gledan. Mednarodne nagrade in uvrstitve slovenskega dokumentarnega filma (*Družina, Playing men, Huston, imamo problem! ...*) na festivale pa dokazujejo, da imajo slovenski avtorji mednarodno prepoznaven ustvarjalni naboj.

V smeri pozicioniranja dokumentarnega filma doma in v tujini je potrebno še veliko utrditi in izboljšati, okrepiti festivale dokumentarnega filma v Sloveniji kot tudi okrepiti podporo afirmaciji slovenskih filmskih dokumentaristov v mednarodnem prostoru. V Evropi in po svetu obstajajo za dokumentarno zvrst široko razvejani in specializirani tekmovalni festivali, od katerih je najboljše in najbolj prepoznaven *International Documentary Film Festival Amsterdam* (IDFA), in na katere bi se morala agencija tudi bolj osredotočiti pri promociji slovenskega dokumentarnega filma v tujini.

Še posebej pa ustvarjalni (avtorski) dokumentarni film potrebuje kvalitetno izobraževanje njenih bodočih ustvarjalcev o specifikah ustvarjalne (avtorske) dokumentaristike, podobno kot scenaristi prepoznavajo prednosti in dobre rezultate mentorske delavnice Scenarnica.

Z načrtovanjem vzpostavitve kontinuirane delavnice Dokumentarnica bi se zagotovilo izobraževanje o metodah dela, procesih ustvarjanja in produkcijskih načinih v dokumentaristiki ter tako izboljšalo temelje za ustvarjanje kvalitetnih (ustvarjalnih, avtorskih) dokumentarnih del in hkrati širilo zavedanje o razlikah med dokumentarnim filmom za kino distribucijo od trenutno prevladujoče dokumentarne

forme TV reportaž, ki so namenjene TV prikazovanju. Rezultati Dokumentarnice bodo pričakovano pokazali boljše zasnovane in prijavljene projekte na razpisih SFC v vseh fazah podpore.

Umestiti animirani film kot tretji steber filmskega ustvarjanja in izražanja

V zadnjih 25 letih v Sloveniji ni nastal celovečerni animirani film. Slovenski kratki animirani filmi dosegajo na mednarodnih festivalih v tujini zavidljive uspehe in dosežke, in temu mora slediti tudi nacionalni filmski program in filmska politika, tako da prepozna ustvarjalne potenciale, ki jih slovenski animirani film vztrajno dokazuje. Agencija želi spodbuditi razvoj (celovečernih, kratkih, serij) animiranih filmov s povečanjem vlaganj v produkcijo.

Zaradi specifik animiranega filma je potrebno prevetriti umeščenost animiranega filma v programu agencije. Kot izražajo stališče v Društvu slovenskega animiranega filma, se »animirani film razlikuje od igranega oz. dokumentnega filma tako v dolžini (v trenutnih danostih realno v Sloveniji ni pričakovati večjega razvoja filmov animiranih celovečernih filmov zato naj se kot celovečerni animirani film obravnava film, daljši od 60 minut) kot tudi v kompleksnosti (animirani film nastane iz nič – praznega prostora, belega lista) in dolgotrajnosti produkcije (snemanje/animiranje kratkega animiranega filma traja bistveno dlje od snemanja celovečernega igranega filma – od treh mesecev pa vse do enega leta).«

Iz zgoraj naštetih razlogov se z ambicijo, da animirani film postane eden od treh stebrov filmskega ustvarjanja vedno bolj kaže potreba po samostojnih razpisih za animirane filme, vključno s povečanjem sredstev za sofinanciranje razvoja in realizacije animiranega filma. Ob uvedbi slednjega je ključno tudi upoštevanje ustreznega načina odločanja o izboru prijavljenih projektov, bodisi na način, da bo v komisiji vsaj en strokovnjak, ki ima ustrezne kompetence s področja produkcije animiranega filma in široko poznavanje te zvrsti umetniškega ustvarjanja.

Vzpostavitev referenčne sheme

Slovenski filmski center skozi kulturnopolitični cilj spodbujanja in omogočanja filmske dejavnosti ne ločuje med selektivno in avtomatsko shemo, saj v preteklih letih, predvsem zaradi omejenih finančnih sredstev vzpostavitev avtomatične sheme ni bila mogoča. Posledično znotraj razpisa za realizacijo filmskih projektov ni posebne ločnice med podeljevanjem podpore filmu z avtorskim izrazom in filma z bolj komunikativno naravo. V namen slednjega ločevanja pa je pretežno večina evropskih nacionalnih filmskih institutov oblikovala dva načina podeljevanja podpore, tj. selektivna in avtomatska shema. Selektivna shema je usmerjena v uresničevanja cilja podpiranja filmov z visokim umetniškim, ustvarjalnim, estetskim in dramaturškim potencialom (včasih je bil kriterij izrazit avtorski pristop), med tem ko je avtomatska shema usmerjena v podeljevanje podpore na podlagi (predvsem domačega) potenciala za filme, ki dosegajo večje število gledalcev v kinematografih (glede na mednarodno odmevnost so-avtorjev ter predhodni uspeh realiziranih filmov producenta in režiserja). Na primeru obstoječega razpisa za realizacijo filmskih projektov na SFC so merila in kriteriji obeh povsem kontradiktornih ciljev vključeni v eno shemo, posledično pa je cilj razpisa zelo ohlapno definiran kot »spodbujanje filmske dejavnosti in profesionalne izvedbe«. Obstajata dva zgledna odgovora na slednjo zmešnjavo: danski sistem, ki je opustil avtomatsko shemo podpore na osnovi točkovanja in vpeljal novo Tržno shemo kot nov način vrednotenja na podlagi domače kulturne vrednosti projektov (in ne tržne ali umetniške) ter nujnost dokazovanja, da na domačem trgu obstaja povpraševanje za film, in avstrijski sistem referenčnih točk glede na uspešnost prehodnega filma producenta in režiserja.

Agencija se zgleduje po Avstrijskem filmskem institutu z vpeljalo referenčne sheme glede na predhodno uspešnost prijavitelja (producenta) v sodelovanju s tržno uspešnim filmom režiserja. 'Referenčna podpora' je namenjena bodisi novemu filmskemu projektu bodisi novemu razvoju projekta na podlagi uspešne produkcije predhodnega filma (z vidika števila gledalcev in uspeha na mednarodnih festivalih). Film je uspešen, če doseže vsaj določeno število referenčnih točk, ki bodo posebej določene z lestvico

točkovanja. Referenčne točke bi lahko bile določene na podlagi števila gledalcev predhodnega filma (ena točka je enako ena prodana vstopnica) in uspešnost filma na mednarodnih festivalih in prejetih nagradah (na osnovi mednarodno priznane kategorizacije festivalov, FIAPF⁷). Skupno število točk pa agregira v doseženo število referenčnih točk. Po avstrijskem sistemu si mora predhodni film ogledati najmanj 36.000 gledalcev in doseči 4.000 točk z uvrstitvijo na mednarodne festivale (z nagradami), da prijavitelj doseže prag za avtomatsko podporo k novi realizaciji filmskega projekta ali razvoju projekta (40.000 točk). Agencija se bo zavzela, da je referenčna shema kar najbolje prilagojena slovenskemu okolju ter v dialogu s filmsko skupnostjo postavila sistem referenčnega točkovanja. Ob upoštevanju letnega proračuna agencije bo vsako leto na novo omejila število filmskih projektov, ki bodo upravičeni do avtomatske podpore.

Cilj vzpostavitve referenčne sheme je izboljšanje pogojev za lažji dostop do kontinuiranega ustvarjanja in produkcije tistim avtorjem v sodelovanju s producentom, ki so se že izkazali kot tržno uspešni. Ukrep bo spodbujal tudi k **dvigu nacionalnega tržnega deleža** na najmanj 10%, pri čemer se zavezuje da z ukrepi ne bo omejevala umetniške svobode.

Evalvirati pretekle AV razpise z namenom posodobitve sheme podpore

Podpora avdiovizualnim delom je bila z letom 2012 prenesena iz Ministrstva za kulturo na Slovenski filmski center. Od takrat je bilo znotraj te podpore sofinanciranih 104 AV del. Povsem prevladuje srednje-metražna forma dokumentarnega filma, in kratka forma animiranega filma, v zadnjem času se bolj redno prijavljajo tudi formati serij. Približno en celovečerni format AV dela je podprt na leto, občasni so tudi igrano-dokumentarna AV dela, dokumentarno-animirana AV dela in igrano-dokumentarna-animirana AV dela. Slednje ponovno izkazuje potrebo po dodatnem odpiranju prostora za dokumentarno in animirano produkcijo znotraj filmskih razpisov ter daje izhodišče za to, da dokumentarni in animirani film potrebuje za svoj razvoj specializirane razpise s sebi lastnimi pogoji sofinanciranja in kriteriji ocenjevanja, ki ju ne omejujejo na distribucijo v medijih temveč omogočajo bolj ambiciozne produkcijske in distribucijske standarde.

Predhodna strategija je že prepoznala okorelost AV razpisa, ki je bil vzpostavljen z namenom ločevanja t.i. kinematografske filmske realizacije in sofinanciranje avdiovizualnih (AV) del za predvajanje v medijih. Kot ugotavlja, digitalna izvedba produkcije in druge tehnološke spremembe vedno bolj brišejo mejo med klasičnimi kinematografskimi projekti in drugo AV produkcijo. Hkrati je digitalni razvoj prinesel tudi virtualno resničnost (VR), transmedije, razmah video igrice, in podobne interaktivne vsebine za male ekrane (pametni telefon, tablice, TV Ekrane) ob vse bolj popularnih TV/spletnih serijah. Iz slednjega sledi, da shema podpore z javni razpisom za avdiovizualne projekte potrebuje najprej evalvacijo in razmislek o predlogu posodobitve sheme podpore (ali vzpostavitve več ločenih, novih shem podpore) v smeri odpiranja prostora za podporo ambicioznim in inovativnim AV vsebinam z razširitvijo pojma AV dela v digitalnem okolju tako v skladu z mednarodnimi trendi na področju transmedijskih vsebin, kot tudi vsebinami, ki temeljijo na virtualni (VR) in nadgrajeni (AR) resničnosti in 360 produkcijskih pristopih ter drugih inovativnih pristopih v digitalnem okolju (kot na primer spletne serije).

V sodobnem času izstopajo vedno bolj tudi TV in spletne serije, za katere v Sloveniji nujno potrebujemo razvojno in tudi resnejše TV produkcijsko okolje in podporo, saj bomo le na tak način lahko spodbudili nastajanje kakovostnih in ambicioznejših TV in spletnih serij. V zvezi s produkcijo TV serij ostaja neizkoriščen potencial pridobivanje podpore prek nadnacionalnega mehanizma MEDIA za mednarodno koprodukcijo kakovostnih TV vsebin, ki predvsem poudarja format TV serij, zato bo v novem strateškem obdobju potrebno najti način oziroma ukrep za večanje možnosti neodvisnih producentov za uspešno prijavo (Slovenija je bila na tem razpisu MEDIA zadnjič uspešna leta 2007).

⁷ FIAPF (International Federation of Film Producers Associations), <http://www.fiapf.org/>.

Prepoznavanje projektov s podporo Ustvarjalne Evrope, podprograma MEDIA

Agencija je leta 2011 uvedla ukrep pozitivne diskriminacije filmskih projektov v razvoju, ki so na mednarodni ravni že prejeli podporo programa Ustvarjalna Evropa MEDIA. Na razpisu za razvoj projektov je prijavljeni projekt prejel avtomatičnih 30 točk (od skupno 100 možnih točk), če je izkazal zagotovljeno financiranje MEDIA. Potrebno je narediti (statistični) pregled učinkovitosti ukrepa v preteklih letih in ugotoviti postopkovne/vsebinske omejitve in prednosti ukrepa. Slednja evalvacija ukrepa in upoštevana časovna dinamika razpisov podprograma MEDIA, bosta temelj za nadaljnjo nadgradnjo podpore agencije projektom, ki so predhodno prejeli financiranje podprograma MEDIA.

Sočasno bo agencija preverila zakonske in vsebinske podlage za uvedbo avtomatične sheme podpore projektom (razvojem, filmskim festivalom, organizatorjev usposabljanj, distributerjev), ki so pridobili sredstva podprograma MEDIA po zgledu »dopolnilnih sredstev« (matching funds).

Uravnotežen dostop do projektov po spolu

Statistični podatki so pokazali, da imamo v Sloveniji približno 32% izobraženih filmskih režiserk s statusom samozaposlene v kulturi, med tem ko je bilo v obdobju 2014-2018 podprtih 17% celovečernih filmov (vključno s prvenci) filmskih režiserk (tabela 4). Rezultati prijavljenih in podprtih projektov kažejo, da se v povprečju podpora projektom filmskih režiserk izboljšuje, predvsem pri podpori mlajši generaciji režiserk, ki realizirajo svoje prve celovečerne filme. Še vedno pa je opazen in zaskrbljujoč trend, da je že število prijavljenih projektov filmskih režiserk za realizacijo zelo nizko (tabela 4, še posebej obdobje 2015-2017), hkrati če upoštevamo, da je tudi že v fazi razvoj projektov število podprtih razvoj scenarijev in razvoj projekt filmskih ustvarjalok nizko (tabela 5).

Tabela 4: Prijavljeni in podprti celovečerni filmi (vključno s prvenci), po spolu režije 2014-2018

	PRIJAVLJENI		PODPRTI		PRIJAVLJENI		PODPRTI	
Leto	Režiser				Režiserka			
2014	22	76%	11	85%	7	24%	2	15%
2015	30	88%	5	62.5%	4	12%	3	37.5%
2016	27	90%	9	90%	3	10%	1	10%
2017	19	90.5%	8	100%	2	9.5%	0	0%
2018	25	81%	7	78%	6	19%	2	22%
Skupaj	123		40		22		8	
v %	85%		83%		15%		17%	

Tabela 5: Prijavljeni in podprti razvoji scenarijev in razvoji projektov, po spolu 2014-2018

	PRIJAVLJENI		PODPRTI		PRIJAVLJENI		PODPRTI	
Leto	Scenaristi / Režiserji				Scenaristke / Režiserke			
2014	33	73%	8	67%	12	27%	4	33%
2015	36	73%	15	83%	13	27%	3	17%
2016	43	78%	14	82%	12	22%	3	18%
2017	34	77%	14	93%	10	23%	1	7%
2018	41	73%	12	80%	15	27%	3	20%
Skupaj	187		63		62		14	
v %	75%		82%		25%		18%	

V tem oziru želi agencija doseči uravnotežen dostop do projektov glede na spol režije v fazi realizacije in razvoj ter izobraževati SPK s ciljem presejanja nezavedne pristranskosti pri vrednotenju projektov,

zbirati rezultate razpisov po spolu režije, scenarija in produkcije prijavljenih in podprtih projektov ter vsakoletno ozaveščati filmski sektor o uresničevanju uravnoveženega dostopa do projektov po spolu.

Cilj, ki si ga agencija zastavlja doseči v strateškem obdobju, je višji odstotek podprtih projektov filmskih ustvarjalcev na področju realizacije celovečernega filma, kratkih filmov, razvoja scenarijev in razvojov projektov; kar pa je neobhodno povezano z vsakokratnim deležem prijavljenih projektov, slednje pa je odvisno od spodbudnega produkcijskega okolja za filmske ustvarjalce.

Agencija želi v prihodnje preučiti možne ukrepe in spodbude, ki bi ustvarjali bolj enakovredne razmere za filmsko ustvarjanje ne glede na spol. Eden izmed prvih korakov k približevanju enakih ustvarjalnih pogojev za oba spola je upravičenost stroškov projektov za filmske ustvarjalce, ki so starši ali bodo postali starši. Agencija si bo prizadevala čim prej vpeljati med upravičene stroške sofinanciranja filmskih projektov tiste, ki lajšajo pogoje dela filmskih ustvarjalcev in ustvarjalcev z otroki v predšolski starosti.

PROFESIONALIZACIJA FILMSKEGA OKOLJA

Spodbude za usposabljanje in izobraževanje producentov in filmskih ustvarjalcev

Proces filmskega ustvarjanja se dopolnjuje iz znanj filmske obrti kot tudi eksperimentalnih in inovativnih ustvarjalnih procesov. Ključno pri tem je, da imajo filmski ustvarjalci in producenti možnost nadgrajevati svoje znanje ves čas svoje delovne aktivnosti, in ne zgolj z univerzitetnim izobraževanjem, ki se zaključí z diplomo oziroma magisterijem. Kot ugotavlja in priporoča študija Ustvarjalne Evrope – podprograma MEDIA, je potrebno spodbujati profesionalni treninge in izobraževanje, saj »filmski delavci in producenti ne investirajo dovolj v ta usposabljanja«. Študija Joëlle Levie⁸ je v analizi 67 regionalnih in nacionalnih filmskih centrov ugotovila, da slednja v povprečju 1.76 % odstotka sredstev namenjajo shemam podpore za usposabljanja in izobraževanja:

- i. 71% od 67 analiziranih skladov podeljuje podporo nacionalnim in/ali tujim profesionalnim programom/aktivnostim usposabljanja in izobraževanja
- ii. 60% jih ponuja individualna podpora za usposabljanje in izobraževanje v obliki štipendij doma/v tujini
- iii. 55% sami organizirajo in ponuja usposabljanja in izobraževanja
- iv. in 12% nudi strukturna podpora organizacijam/institucijam, ki izvajajo usposabljanja in izobraževanja (12%)

V naslednjem strateškem obdobju bodo zagotovljene individualne spodbude za profesionalno usposabljanje in izobraževanje v tujini samozaposlenim v kulturi in članom strokovnih filmskih društev prek v ta namen oblikovane sheme podpore.

Povečati osebno motivacijo producenta ob prijavi projektov na razpis za realizacijo

Z namenom zagotavljanja večjega jamstva za realizacijo prijavljenega projekta postaja vse bolj smiselno, da je vloga dopolnjena poleg režijske eksplikacije z utemeljitvijo producenta, zakaj želi ta film produkcijsko podpreti (utemeljitev vsebine projekta in distribucije ter ocena prednosti projekta za profesionalni razvoj produkcijske hiše, razvoj slovenskih talentov in uveljavljanje storitve slovenskega filmskega sektorja v mednarodni perspektivi) ter kakšni so umetniški in komercialni potenciali filma (navedba predvidenih gostovanj na filmskih festivalih in drugih dosežkih kot tudi predvideno občinstvo v Sloveniji in predvidena distribucija po drugih državah). Slednje bo komisija dosledno upoštevala z namenom presoje konsistentnosti in koherentnosti predvidenih ciljev producenta/režiserja z vsebinskim in finančnim načrtom prijavljenega projekta. Tovrstni ukrep sta uvedla Češki kinematografski sklad in Avstrijski filmski inštitut.

⁸ Vir: MEDICI - 7th Workshop: Current state of investment of national and regional public funds in Europe for professional training. September, 2017. Dostopno prek: https://focal.ch/medici-training/reports/docs/W7_Presentation_The_Study_V3.pdf

RAZVOJ TALENTOV

Podpirati kratke filme za omogočanje afirmacije (predvsem mlajših) slovenskih avtorjev in avtoric in raziskovanje novih filmskih izraznih sredstev v eksperimentalni, ne-narativni formi

Forma kratkega filma ima svoje specifike, ki se razlikujejo od forme celovečernega filma, in dodeljevanje sredstev po shemi podpore mora slednje upoštevati. Čeprav slovenski kratki film, še posebej pa animirani, beleži zavidljive uspehe na mednarodnih festivalih, ima omejene kanale distribucije in prikazovanja. Poleg prikazovanja na Festivalu slovenskega filma (kjer se kratkemu filmu tudi podeljuje nagrada), rednih sklopov Art kino mreže Slovenije v sodelovanju s Slovenskim filmskim centrom (Noč kratkih filmov, 21. december), rednega programskega cikla z izborom aktualne produkcije slovenskih kratkih filmov, ki ga od leta 2008 kontinuirano izvaja Kinodvor v Ljubljani (Naši kratki), Festivala kratkega filma (FEKK) z večletno podporo SFC za festivale, prisotnost SFC na filmski tržnici festivala Clermont Ferrand že četrto leto zapored, občasne posebne prireditve v organizaciji DSR ali Slovenske kinoteke, izjemoma kot predfilmi celovečercem v kinematografu, se kratki filmi občasno prikazujejo tudi v programski shemi nacionalne televizije. Vse to pomeni, da kratka forma ne izrablja vseh potencialov, s katerimi se lahko ponaša, še posebej v sodobnem okolju, ko je kratka forma na kanalih Youtube, VOD, mobilnih aplikacijah in drugih platformah, vključno s tablicami, najbolj gledana vsebina mlajše generacije.

Po eni strani bo agencija morala premisliti o dostopu do kratkega filma v obliki videa-na-zahtevo, po drugi strani pa posodobiti shemo podpore do te mere, da se prvenstveno podpira mlajšo generacijo režiserjev in režiserk z namenom temeljne afirmacije in uveljavljanje avtorskega imena, kot tudi raziskovanja novih načinov filmskega izražanja (ne-narativni, eksperimentalni film). Predvsem zaradi slednjega se kratka forma razlikuje od celovečerne forma in pogosteje kombinira različne ustvarjalske pristope (igrano-dokumentarne-animirane z vključevanjem novih načinov umetniškega ustvarjanja in izražanja z VR, AR ipd.) v enem izdelku, kar bi posodobljena shema podpore morala upoštevati. Kratka forma tudi ne le pomembno izhodišče za avtorja na začetku filmske kariere, temveč pomemben predhodnik na poti k režijsko zahtevnejšemu celovečernemu filmu. Zaradi prvenstveno festivalske distribucije kot najpomembnejše za kratki film, pa mlademu avtorju uspešnega kratkega filma doda tudi mednarodno prepoznavnost in odskočno desko v mednarodno filmsko industrijo.

Spodbude mladim avtorjem in ustvarjalcem

Študija Ustvarjalne Evrope s podprogramom MEDIA⁹ ugotavlja, da primanjkuje prostora za mlade filmske ustvarjalce, saj so spodbude pre-mnogokrat namenjen že izkušenim filmskim ustvarjalcem. Sodobno produkcijsko okolje je vedno bolj vezano na pekarne oblike dela¹⁰, ki je v najmočnejši obliki prisotna prav v avdiovizualnem sektorju, kjer so ustvarjalci vezani na projektno delo in dolgotrajen življenjski cikel filmskega projekta. Predvsem mladi se ob zaključku študija znajdejo v prekarjih razmerah trga dela tudi v filmski panogi z nizko stopnjo možnosti lastnega investiranja v nadaljnjo izobraževanje. Agencija želi uvesti Spodbude za njihovo udeležbo na tujih delavnicah, mentorskih programih ali umetniških rezidencah v tujini, ki bi jim olajšale prehod k uveljavljanju na trgu dela z različnimi izpopolnjevanji, mobilnostjo, socialnim mreženjem ter nabiranjem profesionalnih izkušenj. Zgoraj omenjena raziskava slednje potrjuje, da je obdobje po zaključku univerzitetnega izobraževanja ključno pri uveljavljanju mladih, da ostanejo v filmski panogi. Če je v času veljave ZUJF-a in stagniranjem sredstev za filmsko produkcijo že nastala generacijska praznina mlajših ustvarjalcev, je potrebno slednje

⁹ Vir: Contribution of the Creative Europe Programme to fostering Creativity and Skills Development in the Audiovisual Sector. Junij 2017. Dostopno prek: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/contribution-creative-europe-programme-fostering-creativity-and-skills-development-audiovisual>

¹⁰ Vir: European Film and TV Authors - Their earnings and working life. Marec 2019. Dostopno prek: <http://www.filmdirectors.eu/new-report-first-ever-eu-wide-study-finds-audiovisual-authors-struggling-to-make-ends-meet-and-to-maintain-sustainable-careers/>

neobhodno popraviti in odpreti prostorom novim ustvarjalcem, novim idejam in novim oblikam ustvarjalnosti. Slednje bo doprineslo k še večji kulturni raznolikosti in raznovrstnosti slovenskih filmskih del.

Spodbujanje razvoja in graduacije aktivnosti produkcijskih hiš s poudarkom na vključevanju mlajših podpornih sodelavcev

Filmske produkcijske hiše so v Sloveniji, kot tudi v Evropi, večinoma manjša in srednje velika podjetja, ki zaposlujejo ali/in honorirajo veliko število samostojnih podjetnikov in samozaposlenih v kulturi kot filmskih ustvarjalcev. Večina teh produkcijskih hiš zaposluje od eno do tri osebe z glavnim producentom, asistentom/tko produkcije in tajnikom/ico produkcije. Slovenski producenti nosijo odločilno in odgovorno vlogo pri zagotavljanju in iskanju virov financiranja slovenskih filmov ter tako prispevajo k trajnostnemu razvoju filmske panoge. Pri tem pa nase prevzamejo velika tveganja¹¹, ki so inherentna filmskim projektom in produkciji, hkrati pa je produkcijsko znanje specifično in vezano tudi na mednarodna mreženja in povezave. Mlajša generacija producentov in producentk se mora znajti v tem okolju z dodatnim trudom, odrekanjem in investiranjem lastnega časa in sredstev na poti k uveljavljanju in pridobivanju sredstev. Agencija želi spodbuditi njihov razvoj, jim omogočiti prostor za uveljavljanje, sicer bo slovenska kinematografija pretežno odvisna od že uveljavljenih produkcijskih hiš s tradicijo, s čimer pa se bi zavestno odrekala novim, inovativnim idejam ustvarjanja, ki zaradi omejenih finančnih sredstev težje pridejo do realizacije.

Agencija v letu 2019 uvaja sistem graduacije produkcijskih hiš na način, da se bo produkcijska hiša morala najprej uveljaviti za pridobitev podpore razvoja filmskega projekta z realizacijo vsaj enega igranega in/ali animiranega kratkega filma in/ali realizacijo avdiovizualnega dela, ki so bili javno prikazani. Za pridobitev podpore za realizacijo celovečernega igranega ali dokumentarnega ali animiranega se bodo lahko prijavili producenti, ki so kot glavni producenti že realizirali celovečerni igrani/dokumentarni/animirani (ali kratki animirani) film, ki je bil objavljen v redni kinematografski distribuciji ali v medijih, skladno z zakonom, ki ureja avdiovizualne medijske storitve, ali producenti, ki prijavijo celovečerni filmski projekt, ki ga je agencija sofinancirala na razpisu za razvoj projekta. Za pridobitev podpore za celovečerne manjšinske koprodukcijske projekte se bodo lahko prijavili producenti, ki so kot producenti že realizirali vsaj en mednarodni koprodukcijski projekt, ki je bil objavljen v redni kinematografski distribuciji ali v medijih, skladno z zakonom, ki ureja avdiovizualne medijske storitve.

¹¹ Vir: Mette Hjort. Film and Risk. 2012. in Pokorny, Michael & Sedgwick, John. The Financial and Economic Risks of Film Production. 2012

3. CILJ: Povečanje dostopnosti filmskih vsebin in razvoj občinstev

Podpora filmskemu razvoju in produkciji ne bi bila smiselna, če ti filmi ne dosežejo gledalca. Agencija bo v novem strateškem obdobju povečala dostopnost filmskih vsebin in okrepila razvoj občinstev, kar bo vodilo k večji prisotnosti kakovostnega nacionalnega in ne-nacionalnega filma v distribucijski ponudbi, večji dostopnosti filmskih vsebin v različnih distribucijskih oknih, kot tudi motivaciji prikazovalcev za večjo izrabo vseh promocijskih orodij za film, ki bodo spodbujali razvoj občinstva ter slovenske gledalce k ogledu filma na velikem platnu v kinodvoranah in z novimi načini prikazovanja. Povedano drugače, cilj agencije je širiti slovensko filmsko kulturo, pripeljati več gledalcev k filmu in posledično tudi slovenski film do več gledalcev.

STABILNA REPRODUKTIVNA KINEMATOGRAFIJA

Pripeljati gledalce do kakovostnega nacionalnega in ne-nacionalnega filma ter film do gledalcev različnih starosti, zahtev in okusov

Če je bilo leta 2004 v Sloveniji še 63 kinematografov, ki so beležili skupaj 3 milijone gledalcev, in leta 2014 še 48 kinematografov z manj kot 2 milijona gledalcev, je bilo v zadnjih štirih letih občinstvo konstantno višje od 2 milijona gledalcev (2018: 2.550.000 gledalcev). Rezultati, ki so seštevek gledalcev tako v art kino mreži kot v komercialnih mrežah, so posledica digitalne kinematografije, porasta filmskih vsebin, razvoja filmske vzgoje in kultiviranja gledalcev ter promocije in popularizacije filmske kulture, kar so tudi prvenstvene naloge art kino programov v mreži kinematografov. Tudi obisk slovenskega filma v Art kino mreži Slovenije vsako leto narašča (2016: 15%, 2018: 17% vseh gledalcev v AKMS), vendar je potrebno poudariti, da predstavlja letni delež obiska art kino programov 73 % vseh gledalcev (2018) v Art kino mreži Slovenije. Glavnina obiska v vseh kinematografih po Sloveniji (AKMS, Kino Bežigrad, Cineplexx, Kolosej, Tuš kinematografi; 2018: 2.549.093 vseh gledalcev) pripada komercialnim uspešnicam velikih studijev, ki jih v Sloveniji zastopajo distribucijske hiše, katerih lastniki so tuja, zlasti hrvaška podjetja. To je imelo v zadnjih desetih letih velik vpliv predvsem na rezultate kinematografskega obiska kot tudi na ponudbo filmskih vsebin v Sloveniji ter konkurenčnost slovenskega kinematografskega trga.

Tabela 6: Število kinematografov in število filmskih platen, 2014-2018

LETO	Št. kinematografov	Št. filmskih platen
2014	48	106
2015	58	115
2016	57	114
2017	55	111
2018	55	108

Tabela 7: Število gledalcev in nacionalni tržni delež, 2014 - 2018

Leto	Št. vseh gledalcev	Nacionalni tržni delež	Število gledalcev slovenskega filma	Od tega pogledani v AKMS	Število gledalcev novo distribuiranih slovenskih filmov	Število premier slovenskih filmov
2014	1.929.161	5,74%	108.227	39.441	74.714	12
2015	2.101.500	1,76%	55.909	40.566	49.718	16
2016	2.343.486	10,21%	239.290	65.193	230.290	10
2017	2.354.734	7,34%	169.321	62.977	119.661	12
2018	2.549.093	5,32%	133.173	77.000	117.344	20

V obdobju 2014–2018 ostaja produkcija filmov za kinematografsko distribucijo na leto stabilna. Sočasno se število vseh gledalcev slovenskih in tujih filmov na letni ravni ponovno zvišuje. Programske odločitve predhodnega petletnega obdobja (2010–2014) in petletnega obdobja v iztekanju (2015–2019) o sofinanciranju projektov še vedno prinašajo rezultate in nacionalni tržni delež ohranjajo nad 5% (10% v letu 2016, 7.3% v letu 2017, 5.3% v letu 2018). Za nove distribuirane slovenske filme je zaznan trend, da si jih vsako leto v zadnjih treh letih ogleda več kot 100.000 gledalcev. Poleg števila gledalcev doma pa imajo slovenski film tudi mednarodno prebojnost (z doseganjem nagrad, prikazovanjem na tujih festivalih in z odkupi pravic za distribucijo v tujini), kar nakazuje da se kakovost slovenskih filmov povečuje (Tabela 14).

Razvoj občinstev je prednostna naloga agencije v novem strateškem obdobju, katere cilj je pomagati filmskim ustvarjalcem, distributerjem in prikazovalcem, da bi filmi dosegli čim večji krog občinstev po vsej Sloveniji. Povečanje dostopnosti filmskih vsebin pa vzpostavlja pogoje za večjo dostopnost in gledanost slovenskega filma. Cilj te prednostne naloge agencije je, da se poveča število gledalcev na letni ravni za 10%. Zato bo agencija spodbujala uporabo inovativnih poti za razvijanje novih in raznolikih občinstev, vključno z doseganjem skupin, ki se trenutno ne kvalificirajo kot občinstvo, ter da se izboljšajo izkušnje obstoječega in prihodnjega občinstva in poglobijo odnosi z njim.¹²

Agencija bo v strateškem obdobju 2020–2024 izvedla raziskavo in objavila poročilo oziroma **publikacijo Filmska kultura v Sloveniji – nova občinstva za film**, ki bo vsebovala analizo stanja delujočega filmskega sektorja in razvojne smernice na področju reproduktivne kinematografije. Z namenom evalvacije in uresničevanja ciljev na tem področju je smiselno, da se v vsakem naslednjem strateškem obdobju takšna študija in poročilo aktualizira. Prav tako bo agencija za evalvacijo podprtih programov in projektov na podlagi razpisnih poročil in statistike pripravljala vsakoletno poročilo. Seznanitev s publikacijo in letnimi poročili bo del usposabljanja članov strokovnih komisij.

Podpora prikazovalcem, ki omogočajo večjo dostopnost in regijsko razpršenost filmskih vsebin ter raznolikost občinstev

V Sloveniji so kinematografi z art kino programi organizirani znotraj občinskih javnih zavodov z eno ali dvema kinodvoranama, ki v večini primerov pokrivajo širšo kulturno vsebino z gledališkimi predstavami, koncerti, razstavami, in drugimi kulturnimi dogodki. Le manjše število kinodvoran je samostojnih (v Ljubljani, Celju, Izoli, Škofji Loki, itn.) in namenjenih predvsem filmskim projekcijam. Kina se že vrsto let povezujejo v Art kino mrežo Slovenije z namenom medsebojnega sodelovanja in razvoja delovanja prikazovalcev na celotnem ozemlju Slovenije.

Ne glede na vrsto tehnoloških dosežkov dostopnosti avdiovizualnih vsebin, ostaja kinematograf najprimernejši prostor za gledanje filmov in še vedno prvo distribucijsko okno, ki lahko ustvari največ prihodka od prodaje. V Sloveniji se z razvojem občinstva kontinuirano in sistematično v zadnjem desetletju ukvarjajo prav kinematografi v Art kino mreži Slovenije (v nadaljevanju AKMS), zlasti ljubljanski mestni kino Kinodvor, ki je občinski javni zavod, ustanovljen za prikazovanje umetniške in zahtevnejše filmske produkcije in filmsko-vzgojno dejavnost. Agencija vidi veliko priložnost za večje občine v Sloveniji, ki bi lahko sledile temu vzoru in krepile filmsko kulturo in bo aktivno delovala v **spodbujanju občin, da povečajo podporo svojim kinematografom in spodbujajo razvoj filmske kulture v lokalnem okolju**. Kinematografi v različnih krajih po Sloveniji si morajo nenehno prizadevati, da pri razvoju dohajajo tehnološke spremembe, razvijajo in izboljšujejo izkušnjo obiska kinematografa, ponujajo raznolik filmski program in se vedno znova trudijo vzgajati in pridobivati nova občinstva. Kinematografi imajo tudi najbližji (fizičen) stik z gledalci, njihovimi navadami in preferencami, ki bi jih

¹² Vir: European Audiences: 2020 and beyond. European Commission. Oktober 2012. Dostopno prek: <http://ced-slovenia.eu/wp-content/uploads/2016/02/Europea-Audiences-2012.pdf>

lahko bolje raziskovali, prepoznali in se odzivali na njih s kartico lojalnosti za svoje obiskovalce po zgledu kina Yorck Kinogruppe cinema iz Berlina¹³.

Glede na majhno slovensko okolje prikazovalcev, ki so razpršeni po Sloveniji (še najmanj pa v Pomurju/Prekmurju in Beli Krajini), se vsak od teh kinematografov sooča s podobnimi težavami, vendar na različnih nivojih. Posplošeno lahko ocenimo, da se težave porajajo, ker je filmski program le eden izmed kulturnih programov občinskih javnih zavodov, ki naslavlja zelo podobno občinstvo (predvsem v mestih z manj kot 25.000 prebivalci). Le poredko ima javni zavod zaposleno osebo, ki bi imela zadolžitev izključno za filmski program in promocijo kakovostnega (in nacionalnega) filma. Posledično, se v program uvrščajo tudi bolj komercialno uspešni filmi z »zagotovljenimi« občinstvom, s katerimi morajo tekmovati slovenski, evropski in drugi kakovostni filmi, in za katerega polega klasičnih promocijskih prijemov ni potrebnega dodatnega truda. Čeprav je Art kino mreža do sedaj redno skrbela za strokovna izobraževanja svojih članov, ostaja del kinematografov relativno neuspešen pri razvijanju in kultiviranju lokalnega občinstva. Temu botruje vrsta razlogov, od finančnega in kadrovskega primanjkljaja, do strokovne usposobljenosti in programske kontinuitete. Ob težavah posameznih kinematografov se AKMS sooča tudi z neustreznimi pogoji za njeno stabilno in profesionalno delovanje ter razvoj mreže. Redni letni ciljni razpis za sofinanciranje distribucije evropskih, avtorskih in svetovnih kinotečnih filmov v kinematografski mreži in v avdiovizualnih storitvah na zahtevo ter art kino programov je edini, ki ga izvaja Ministrstvo za kulturo RS, vse ostale razpise in distribucijo sredstev na področju filma izvaja agencija. Zato se bo agencija zavzela za prenos razpisov, povezanih s prikazovanjem in distribucijo filmov ter prenos in povišanje sredstev razpisa za 50%.

Združenje, ki na evropski ravni skrbi za subvencije EU, namenjene kinematografskemu sektorju, je Europa Cinemas. Združenje med svoje člane v skladu s transparentnimi in merljivimi kriteriji razdeljuje sredstva Evropske komisije z namenom uresničevanja ključnih ciljev dostopnosti filmskih vsebin in razvoja občinstev, to pa so: povečanje števila programov evropskega filma v kinematografih, spodbujanje kinematografov za razvoj mladih občinstev, spodbujanje raznolikosti v kinematografskih programih evropskega filma in spodbujanje mreženja ter skupnih iniciativ na področju evropske kinematografije. Druga pomembna plat podpiranja kinematografske mreže prikazovalcev je tudi ugotovitev Evropske komisije, da vsak euro investiran v mrežo povrne 13 eurov, ki jih avdiovizualni sektor generira skozi dodatna občinstva.¹⁴ Art kino mreža Slovenije, katere večina kinematografov je tudi članov mednarodne kinematografske mreže Europa Cinemas, in njeno aktivno delovanje po mnenju agencije potrebuje stabilno in razvojno naravnano podporo, s katero bo pridobila tudi potencial, da se še bolj osredotoči na promocijo slovenskih in evropskih avdiovizualnih del in razvoj novih občinstev.

Agencija načrtuje vzpostavitev podpore na način, da bo motivirala prikazovalce k čim bolj raznolikemu in kakovostnemu art kino programu s filmsko vzgojo, hkrati pa bodo kinematografi soudeleženi pri večanju dostopnosti in izboljšanju promocije slovenskega filma. **Podpora večletnim art kino programom, programom filmske vzgoje in ustrezni tehnični opremljenosti art kinematografov v mreži** bo vzpostavila pogoje za stabilno rast, razvoj in kakovost prikazovalcev (neodvisnih ali občinskih javnih zavodov), združenih v Art kino mrežo Slovenije, da širijo filmsko kulturo, vzgajajo filmska občinstva in uresničujejo filmski program z dodano vrednostjo, kar pomeni, da skrbijo za vrsto spremljevalnih dejavnosti in delujejo po principu dogodkovnega kinematografa (*event cinema*).

¹³ Vir: *European movies on the move*, Evropska unija, 2019, str. 13.

¹⁴ Vir: Open Statement, 20.09.2018 za Ustvarjalno Evropo MEDIA (opomba 3).

Omogočiti stabilno in kontinuirano delovanje stanovskih združenj, ki povezujejo filmske ustvarjalce, avtorje, producente, prikazovalce

Pogled na razvite evropske kinematografije prav tako kaže, da so dobra in inkluzivno organizirana interesna združenja nepogrešljivo srce vsake nacionalne kinematografije. V letu 2017 so se povezala v krovno organizacijo Zvezo društev slovenskih filmskih ustvarjalcev (ZSFU), ki danes povezuje sedem društev, ki povezuje vse sektorje znotraj filmskega ustvarjanja, razen Združenja slovenskih filmskih scenografov, kostumografov in oblikovalcev maske. Prav tako leta 2010 ustanovljena Art kino mreža Slovenije, ki ima v letu 2019 24 članov s 27 kinodvoranami, vztrajno dviguje število gledalcev slovenskega filma v svojih kinematografih in je aktivna v izvajanju filmske vzgoje (z dvema projektoma na nacionalni ravni). Obe krovni stanovski društvi nedvomno dokazujeta, da imamo v Sloveniji organizirana interesna združenja, ki ju agencija prepozna kot nepogrešljivega sogovornika pri tvorjenju filmske politike ter ugotavlja, da brez njihovega konsenzualnega sodelovanja ni mogoče nadaljevati strateškega razvoja filmske industrije in pozicioniranja nacionalne kinematografije v mednarodnem prostoru.

Tabela 8: Podpora za projekte organizirane filmske stroke, 2014- 2018

	Višina odobrenih sredstev	Št. podprtih združenj	Št. podprtih projektov	Povp. znesek podpore
2014	24.350	5	6	4.058
2015	30.000	6	10	3.000
2016	30.000	6	10	3.000
2017	30.000	6	9	3.333
2018	20.440	5	5	4.088

Agencija se bo v naslednjem strateškem obdobju zavzela še naprej nuditi podporo za promocijo filmskih ustvarjalcev, avtorjev in izvajalcev ter njihovo aktivno participacijo v razvoju slovenskega filmskega sektorja in kulture. S krepitvijo delovanja organiziranih interesnih združenj na področju filma namerava agencija doseči **povečanje števila projektov organizirane filmske stroke** kot tudi **stabilno rast in razvoj mreženja na področju reproductivne kinematografije**.

Dvig kakovosti distribucije kakovostnih umetniških in zahtevnejših filmov ter izboljšanje distribucijskih poti nacionalnega filma

Poleg zavedanja, da so izzivi za razvoj kinematografske distribucije kot ključnega instrumenta za dostopnost kakovostnih filmskih vsebin širši, je za agencije enako pomembno tudi vprašanje distribucije nacionalnega filma. Ta je trenutno prepuščena producentom, ki prejmejo ob tem podporo za sofinanciranje promocije in distribucije filma, ter zasebnim podjetjem, ki opravljajo storitve filmske distribucije. Osnovna dejavnost distribucijskih podjetji je večinoma zasnovana na plasmaju večjih filmskih naslovov, od katerih lahko brez velikega tveganja računajo na komercialno vsaj vzdržno eksploatacijo. Do dobrih rezultatov eksploatacije občasno uspe le približno enemu nacionalnemu filmu na leto: leta 2018 *Gajin svet* z 62.040 gledalci, leta 2017 *Košarkar naj bo* z 78.041 gledalci, leta 2016 *Pojdi z mano* z 20.894 gledalci, leta 2015 *Šiška Delux* s 16.909 gledalci, ostali filmi so v obdobju 2014-2018 imeli v povprečju 10.056 gledalcev.

Svetovna filmska produkcija je v obdobju 2005 in 2013 narasla za 64% po podatkih UIS Statistics¹⁵. Če je bilo pred digitalno revolucijo ključno vprašanje, kako producirati film v obdobju pomanjkanja vsebine,

¹⁵ Vir: Diversity and the film industry. An analysis of the 2014 UIS Survey on feature Film Statistics. UNESCO Institute for Statistics. Marec, 2016. Dostopno prek: http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/diversity-and-the-film-industry-an-analysis-of-the-2014-uis-survey-on-feature-film-statistics-2016-en_0.pdf

je danes ključno vprašanje kako distribuirati filme in jih pripeljati do občinstev, ko imamo obdobje obilja vsebine. Tradicionalni model distribucije je lahko deloval v obdobju pomanjkanja vsebine, danes pa moramo razviti nove metode, ki bodo prilagojene obdobju obilja.¹⁶

Promocijske aktivnosti posameznega filmskega naslova postajajo najpomembnejši del pred izidom filma in med njegovim predvajanjem, in se morajo pričeti že v produkcijski fazi z namenom oblikovanja bazena občinstva. Promocija postaja večplastna in ne zadostuje več zgolj osredotočanje na medijsko prisotnost in odnose z javnostmi, temveč se širi na področja odkrivanja novih pristopov k distribucijski strategiji, trženja z marketinško strategijo, prisotnost na družabnih mestih in interakcijo z občinstvom.

Distribucijska strategija se širi na več kanalov, od katerega je okno za DVD izdajo filma zamenjalo okno s prisotnostjo na digitalnih platformah z videom-na-zahtevo (VOD), ter vedno bolj prisotno tudi alternativno distribucijo z mobilnim kinom v prostorih, ki niso namenjeni izključno predvajanju filma (knjižnice, muzeji, gledališča, kulturni domovi, zunanje površine javnih prostorov itn.). Tradicionalni model distribucijskih oken (kino, VOD/DVD, TV, ...) ne obstaja več enak za vse filmske naslove, temveč mora biti danes distribucijska strategija prilagojena na posamezni filmski naslov, hkrati pa se je pomembno hitro odzivati na odziv občinstev v obdobju distribucije. V tujini se večkrat eksperimentira z izdajo filma sočasno v kinematografih in na VOD, ali z zelo majhnim časovnim zamikom. Ne nazadnje pa mora postati slovenski film dostopen občinstvu v najširši možni obliki in ostati dostopen v vsakem trenutku in ne zgolj za časovno kratka obdobja distribucijskih oken.

Zaradi spremenjenih navad občinstev, ki se odzivajo na tehnološki razvoj in digitalno dostopnost filmskih in avdiovizualnih vsebin, se distributerji soočajo z zmanjševanjem prihodka glede na vložene investicije, in posledično so vedno manj pripravljeni tvegati pri filmih z bolj zahtevno vsebino ali manjšim komercialnim potencialom. Po drugi strani se nekateri slovenski producenti ne želijo odpovedati pravicam za eksploatacijo filma za obdobje 10 let (tradicionalni model) ter se vse pogosteje odločajo za lastno distribucijo iz različnih razlogov ali pa se odločajo za hibridne modele distribucije (producent obdrži pravice za prodajo filma, določene pravice pa podelijo za omejeno obdobje izbranim distributerjem). Ob vsem tem agencija ugotavlja, da je povprečna gledanost filmov, ki jih distribuira neposredno producent sam, bistveno nižja od gledanosti filmov, ki imajo partnerja v distribucijski hiši.

Tabela 9: Prikaz števila gledalcev in bruto prihodek filmov s podporo SFC, ki so bili v distribuciji 2014-2018

Filmi v distribuciji s podporo SFC	Število filmov v distribuciji	Skupaj vsi gledalci	Povprečje gledalcev	Bruto prihodek (€)
Filmi z distributerjem	32	306.173	9.585	1.176.657
Filmi v lastni distribuciji producenta	19	22.191	1.233	37.061
Vsi skupaj	51	328.904	6.578	1.213.736

Prakse iz tujine se zato usmerjajo v podeljevanje podpore distributerjem za distribucijo nacionalnega filma, vključno s podporo za digitalno distribucijo, s katero krije stroške promocije in trženja filma. Podobne sheme za podporo kinematografski in digitalni distribuciji tujega (ne-nacionalnega) evropskega filma na različnih ozemljih obstajajo znotraj programa Ustvarjalna Evropa MEDIA (selektivna in avtomatična podpora ter podpora za spletno promocijo evropskih AV del). Ena od oblik podpore nordijskega sklada *The Nordisk Film & TV Fund* (NFTF) je nastala tudi v dialogu s distributerji, ki želijo pripraviti bolj ambiciozne načrte trženja filma, vendar za to nimajo dovolj strokovnega znanja in izkušenj.

¹⁶ Vir: Ted Hope: Truly Free Film. Dostopno prek: <http://trulyfreefilm.hopeforfilm.com/2012/12/the-really-bad-things-in-the-indie-film-biz-2012.html>

Ta podpora je zato namenjena stroškom najema strokovnjakov iz področja trženja in oglaševanja, ki za obdobje 8 do 9 mesecev pripravi in vodi strategijo trženja do 3 nacionalnih filmov za kinematografsko in/ali VOD distribucijo. Madžarski sklad beleži trojno povišanje števila gledalcev prav zaradi ukrepov, ki spodbujajo boljšo promocijo in trženje filmov: distributer mora biti vključen v filmski projekt ob prijavi na realizacijo, pripraviti mora razdelano promocijsko, oglaševalsko in tržno strategijo, med tem ko madžarski Sklad vodi srečanja z distributerji in producenti, ter ob pomoči lokalnih in mednarodnih strokovnjakov razdela pozicioniranje filma za distribucijo in sodeluje pri izdelavi ključnih orodji promocije (plakati in napovedniki). Sklad prav tako organizira testne projekcije za fokusne skupine, in opravlja intervjuje z gledalci po premierah domačega filma z željo, da se pridobi čim bolj natančne informacije, kako je film doživelo domače občinstvo.¹⁷

Odgovornost za distribucijo filmov torej ne leži več zgolj v rokah distributerjev. V prihodnjem strateškem obdobju je ključno premisliti obstoječe stanje distribucije nacionalnih filmov in uvesti inovativen način reševanja tega vprašanja ter povezati vse, ki lahko prispevajo k boljši promociji nacionalnega filma: agencijo, producete s filmsko ekipo, AKMS, filmske festivale, distributerje, javno televizijo in tudi oglaševalskih agencij. Vsak od navedenih mora prevzeti odgovornost do svoje vloge v distribuciji nacionalnih filmov ter se vključiti v promocijske aktivnosti.

Agencija se bo zavzela za **dvig kakovosti distribucije nacionalnega filma z uvajanjem sheme podpore za distributerje**, ki bo omogočila znižati visoka tveganja, spodbudila distributerje k investiranju v slovenski film in izboljšala njihove zmožnosti za boljšo promocijo nacionalnega filma. Shema bo spodbujala povezanost in skupne aktivnosti distributerja in producenta že v produkcijski fazi, krila distributerju osnovne stroške promocije in oglaševanja, hkrati pa zmanjšala vložke tveganja distributerja za bolj kakovostno in predano distribucijo posameznega slovenskega filmskega naslova. Vstop distributerja bo potreben že ob podpisu pogodbe za realizacijo. Ta ukrep želi izboljšati dosedanje stanje, da se nacionalni film osvobodi omejene distribucije: filmi morajo postati čim bolj dostopni (tudi za legalen pretok vsebin), imeti kakovostne promocijske aktivnosti ter bolje izkoristiti vse distribucijske kanale, vključno z digitalnimi distribucijskimi kanali.

Ne glede na strateško doseganje boljših distribucijskih pogojev za nacionalni film, ki bodo vzpostavljeni v naslednjem strateškem obdobju, se velja zavedati, »da so v naših dvoranah prikazani vsi (!) slovenski filmi in ne le ožji izbor najboljših, kar velja za ponudbo iz drugih kinematografij. Slovenski film dejansko nastopa v svetovni konkurenci in ta mu postavlja merila, česar ne moremo enakovredno reči za slovensko gledališče, opero, balet, itn.«¹⁸, ki ne merijo svojega nacionalnega tržnega deleža.

Tradicionalno so v slovenskem prostoru veliko zanimanja vzbudili otroško-mladinski oziroma družinski filmi (leto 2018 *Gajin svet* z 62.040 gledalci, leto 2017 *Košarkar naj bo* z 78.041 gledalci, leto 2016 *Pojdi z mano* z 20.894 gledalci, leto 2013 *Gremo mi po svoje II* z 128.366 gledalci) ter filmi z lahkotnejšimi temami (leto 2015 *Šiška Delux* z 16.909 gledalci, leto 2013 *Čefurji raus!* z 54.918 gledalci, leto 2012 *Šanghaj* z 47.695 gledalci, leto 2011 *Traktor, ljubezen in Rock'n'roll* z 47.251 gledalci). Nacionalni tržni delež slovenskega filma je zadnje dve leti (pred tem tudi z letom 2010 in 2013 s filmom *Gremo mi po svoje I in II*) visok predvsem na račun kakovostnega družinskega oziroma otroškega filma. Film za otroke krožijo bolje kot ostali filmi: 71% vseh evropskih filmov za otroke je imelo distribucijo na vsaj enem ne-nacionalnem trgu v primerjavi z zgolj 49% evropskimi filmi, ki niso namenjeni otrokom. Prav tako dosežejo filmi za otroke v povprečju 3.4 ne-nacionalne trge (v primerjavi z evropskim igranim filmom

¹⁷ Vir: *European movies on the move*, Evropska unija. 2019, str. 8.

¹⁸ Vir: Nacionalni program za film, 2018 – 2023. Avgust 2018. Dostopno prek: <http://www.dsr.si/files/2018/09/Filmarija-3.pdf>

za odrasle, ki doseže 2.2 ne-nacionalna trga) in generirajo v povprečju okoli 142.500 EUR prihodka od prodanih vstopnic, kar je 5x več kot evropski igrani film, ki ni namenjen mlajšemu občinstvu¹⁹.

Ta prepoznan trend je potrebno aktivno naslavljanje tudi skozi programsko politiko agencije, ter vsakokratno letno v financiranje umestiti vsaj en kakovosten družinski film oziroma otroško-mladinski film in vsaj en film z večjim tržnim potencialom, ki bi imela možnost doseči večje občinstvo. Predpogoj je kakovostno oddana vloga ob upoštevanju kriterijev in meril za ocenjevanje projektov. S kontinuiranimi doseganjem uspeha nacionalnega filma pri občinstvu se neguje odnos do slovenskega filma in se mu dviguje prepoznavnost v domačem okolju v danes spremenjenih pogojih prikazovanja in novih načinov gledanja filma: kino ni več edini način gledanja filma ter vedno težje tekmuje s svetovno filmsko produkcijo, ki je dosegljiva »z enim klikom stran« na malih ekranih (pametne TV, računalnikih, tablicah in mobilnih) in na naročniških kanalih videa-na-zahtevo (na primer Netflix).

Zaradi specifičnosti slovenskega kinematografskega trga bo agencija v naslednjem strateškem obdobju v skladu z namero, da prevzame oblikovanje celovite filmske politike na področju reproduktivne kinematografije in jo tudi izvaja, zavzela za dvig kakovosti distribucije tako nacionalnega kot ne-nacionalnega filma povečanja števila filmov v kinematografski distribuciji ter dviga tržnega deleža nacionalnega filma na najmanj 10% oblikovala **podporo za kinematografsko distribucijo kakovostnih filmskih vsebin za nacionalni in ne-nacionalni film.**

Spodbujanje inovativnih distribucijskih kanalov za boljše kroženje filmov in zmanjševanje nelegalnih prenosov

Distribucijski kanali se v digitalnem svetu širijo na nove platforme in na nove načine prikazovanja tudi zaradi novih načinov potrošnje, ter vplivajo na boljšo dostopnost filmov, kar je potrebno v naslednjem obdobju najbolje izkoristiti. Če se s tehnološko dostopnostjo opreme za prikazovanja vzpostavljajo mobilna kina po Sloveniji, vznikajo novi letni kini v krajih, ki nimajo možnosti za redno prikazovanje v kinodvoranah, pa digitalizacija prinaša ogromno možnosti novih distribucijskih kanalov, kjer je film možno videti prek videa-na-zahtevo, mobilnih aplikacij, mobilnih operaterjev, in neskončno načinov potrošnje za uporabnike (SVOD, TVOD, EST, pay-per-view, 48-urni zakup, ...).

S ciljem **povečati dostopnost do kuriranih filmskih vsebin na ne-kinematografskih platformah** bo agencija podprla inovativne načine distribucije in posledično povečala dostopnost in promocijo nacionalnega filma in slovenskih AV del na vseh drugih ne-kinematografskih platformah.

Tak ukrep bi dopolnil namero »dviga kakovosti distribucije (nacionalnega) filma« z možnostjo podpore vsem aktivnostim, ki pomagajo k promociji in odmevnosti nacionalnih filmskih del, predvsem z omogočanjem regionalnega dostopa do slovenskih avdiovizualnih del in talenta. Hkrati je to ukrep, ki zaradi omogočanja dostopnosti kuriranih filmskih vsebin **aktivno prispeva k zmanjševanju piratskih ogledov oziroma nelegalnih prenosov filmskih (ne)nacionalnih vsebin.** Natančneje, cilj sheme je širiti občinstvo (nacionalnega) filma preko alternativne distribucije – digitalne dostopnosti (nacionalnih) avdiovizualnih del v obliki kuriranega VOD (video na zahtevo) s plačljivim dostopom, na katerem so dostopne vse bistvene informacije o filmskih vsebinah z namenom promocije in vzgoje občinstev, kar pa obenem ne zmanjšuje potrebe in prednosti ogleda filma na velikem platnu, oziroma prav nasprotno, pričakovano zmanjšuje potrebo po nelegalnih prenosih.

¹⁹ Vir: Films for kids in South East Europe: The State of Play (Saloniki Interantional Film Festival, april 2019)

KAKOVOSTNI STANDARDI PRIKAZOVANJA

Zagotavljanje ustrezne tehnološke opremljenosti kinematografov v mreži za prikazovanje po najvišjih standardih kakovosti po vsej Sloveniji

V prvem valu digitizacije je bila več kot polovica kinematografov²⁰ v AKMS uspešno digitizirana z državno pomočjo. Zaradi kratke življenjske dobe digitalnih projektov, se ocenjuje, da bo v novem strateškem obdobju agencije potrebno investirati v drugi val digitizacije kinematografov, vključno z obnovo ozvočenj in nadgrajevanjem obstoječe tehnike prikazovanja. Potreben bo tehnični razpis, ki bo poleg tehničnih adaptacij lahko podprl tudi spodbude k renovacijam in posodobitvam pripadajočih prostorov, opreme in podpornih storitev lokalnih kinematografov, ki bodo prvenstveno financirane s strani občin in ustanoviteljev kinematografov v mreži.

Dodatno, AKMS je v zadnjih letih (2012, 2014, 2015) izvajala izobraževanja za kinooperaterje, ki se mora prav zaradi tehnološkega razvoja ter menjave opreme prikazovanja ohraniti, krepiti in tako nadomestiti pomanjkanje organiziranega formalnega izobraževanja za ta poklic. Kinooperaterji so namreč ključni element med tehniko za prikazovanje in filmsko projekcijo oziroma filmsko vsebino, in njihovo (ne)znanje odločilno vpliva na kakovost filmskih projekcij in gledalčeve filmske izkušnje. Slednja je temeljni pogoj za kultiviranje filmskih občinstev in razvoj filmske kulture.

S ciljem zagotavljanja ustrezne in uravnotežene **tehnološke opremljenosti za kakovostno prikazovanje filmov v mreži kinematografov in prikazovalcev po vsej Sloveniji** bo agencija oblikovala podporo za tehnološko opremo in usposabljanje kakovostnega tehničnega kadra kinematografov kot tudi podporo za **drugi val digitizacije kinematografov v Sloveniji**.

KULTIVIRANJE IN VZGOJA FILMSKIH OBČINSTEV

Kontinuirana podpora festivalom, ki kultivirajo in širijo filmsko kulturo ter v slovenski prostor vnašajo programsko raznolikost

Filmski festivali ustvarjajo vitalno povezavo med (sodobno) filmsko produkcijo in občinstvi. Podpora festivalom je ena od alternativnih oblik distribucije in prikazovanja filmov, ki dopolnjuje redni spored kinematografov z enkratnimi filmskimi projekcijami. Filmski festivali aktivno sodelujejo pri promociji filma, razvijajo filmsko pismenost s filmsko vzgojo, kot tudi omogočajo srečevanja med/s filmskimi ustvarjalci ter jim nudijo prostor za mreženje in profesionalni razvoj. Raznolikost festivalskih filmskih repertoarjev pomeni poglobljanje filmskega znanja ter širjenje obzorij v samem razmišljanju o tem, kaj film je in kaj vse lahko je. V primerjavi s sorodnimi festivali v tujini se festivali v Sloveniji spopadajo z mnogo večjim razkorakom med prihodki in odhodki zaradi manjšega trga. Mednarodni distributerji zahtevajo enake zneske za predvajanje filmov ne glede na pogoje delovanja, stroški transporta filmov in gostov v Slovenijo so višji od prevozov v državo z boljšo prometno infrastrukturo, itd. Z druge strani tekom let naraščajo vsi stroški, povezani z organizacijo filmskih festivalov, od stroškov licenčnih pravic za predvajanje filmov, stroškov prevoza filmskih nosilcev, tarif dela zunanjih strokovnih sodelavcev (prevajalci, pisci, fotografi itd.) do stroškov nastanitev in prehrane gostov.

V Sloveniji trenutno deluje vsaj 15 filmskih festivalov, od katerih je v letu 2018 prejelo podporo 10 festivalov, od tega jih je 5 prejelo večletno podporo za obdobje treh let. Trenutno obstoječa ponudba festivalov sloni na programski osredotočenosti na žanrski film (žanrski festival, fantastični film, tehnika stop-motion ...) bodisi se omeji programiranje na določeno zvrst filma (dokumentarni, animirani, kratki

²⁰ V obdobju 2012-2014 je SFC preko javnega razpisa sofinanciral digitizacijo 18 kinodvoran članov Art kino mreže v višini 361.355 EUR. Zneski sofinanciranja so bili od 15.000 do 22.500 EUR.

film), pogosto pa tudi na določeno tematiko ali geografsko področje ustvarjanja (LGBT, migrantski film, mediteranski film ...).

Zadnje obdobje 2014-2018 je višina razpisnih sredstev padla (2017: 73.900, 2018: 51.200), medtem ko se je znesek povprečne podpore povišal (2017: 7.390, 2018: 10.240). Višina razpoložljivih sredstev se mora vsaj ohraniti oziroma glede na vse bolj pomembno ohranjanje regionalne razpršenosti festivalov tudi povišati, saj slednji dopolnjujejo regionalno kulturno ponudbo, prispevajo k njeni raznolikosti, so privlačni za turiste in spodbujajo urbano regeneracijo prostora (Izola, Ljutomer, Kranjska Gora, Slovenj Gradec, Maribor, Nova Gorica) izven ljubljanske prestolnice.

Tabela 10: Podpora festivalom, 2014-2018

	Višina odobrenih sredstev	Število podprtih festivalov	Povprečni znesek podpore
2014	56.000	7	8.000
2015	60.000	11	5.455
2016	70.000	12	5.833
2017	73.900	10	7.390
2018 ¹	51.200	5	10.240
2018 ²	170.000	5	34.000

¹ Enoletna podpora festivalom

² Večletna podpora festivalom.

Agencija se bo v naslednjem strateškem obdobju zavzela za zvišanje sredstev ter oblikovanje ustreznih kriterijev in pogojev za zagotavljanje **kontinuirane podpore filmskim festivalom, ki prispevajo k raznolikim programom in razvijanju filmske kulture ter kultiviranju občinstev** s predstavljanjem sodobnih praks domače in tuje filmske ustvarjalnosti ter dopolnjujejo filmski program s kakovostnimi projekcijami, strokovnim programom, filmsko vzgojnim programom, in mreženjem filmskih ustvarjalcev. Festivale, ki postajajo ali so že mednarodno prepoznavni in prinašajo v slovenski filmski prostor izrazito dodano vrednost mora spodbujati z večletno podporo ter jim omogočati pogoje za strateški razvoj. Njihovi kulturni in gospodarski učinki se kažejo v prisotnosti slovenske produkcije na mednarodnih festivalih v Sloveniji, prepoznavnosti in odmevnosti domačih avtorjev, izmenjavi izkušenj, idej in praks, profesionalnem razvoju domačih ustvarjalcev ter prenosu znanja tujih gostov (s strokovnimi programi). Lokalno okolje festivala medtem poleg kulturne obogatitve čuti tudi gospodarske učinke, to so predvsem ponudniki turističnih storitev, kar daje pomembne temelje za tesnejše medresorsko povezovanje in aktivnejšo participacijo lokalnih skupnosti. Poleg tega bo agencija zagotavljala podporo za nastanek novih festivalov, ki bogatijo programsko raznolikost in filmsko kulturo približajo novim občinstvom ter omogočajo regionalno razpršenosti projektov, s čimer si filmska kultura zagotavlja vidnost tudi v kulturno manj zasičenih krajih.

Pri navedenih ukrepih za doseganje cilja večje dostopnosti in razvoja občinstev bo agencija predlagala možnost, da se shema *de minimis* preoblikuje po zgledu drugih držav z uporabo 53 in 54. člena GBER za trenutna področja reproduktivne kinematografije (financiranje art kino programov, distribucije filmov v art kino mreži, filmskih festivalov, filmske vzgoje, dejavnosti organiziranih filmskih združenj).

Krepitev pozicije in pomena Festivala slovenskega filma

Festival slovenskega filma (v nadaljevanju FSF) je osrednja prireditelj na področju promocije in afirmacije slovenske filmske ustvarjalnosti. Kot tak ima na eni strani veliko zainteresiranih prijaviteljev in na drugi strani veliko odgovornost, da zajeme celotno profesionalno filmsko krajino. Leta 2017 sprejet Pravilnik na podlagi obširne javne razprave je izkazal javni interes, da FSF predstavlja celovito filmsko produkcijo preteklega obdobja z obveznim prikazovanjem filmov, ki so financirani s strani agencije. Ker selekcija poleg meril kakovosti upošteva tudi informativno vlogo programa, je število prikazanih filmov relativno

visoko. Slednje se odraža tudi v iskanju rešitev za optimalen obseg programa znotraj primerne festivalske infrastrukture in potrebe po vsaj dveh dvoranah, ki obratujeta cel dan ne glede na vremenske razmere.

Strokovni program je bistven del nacionalnega filmskega festivala, ki povezuje, združuje, informira, prispeva k novim rešitvam in izmenjavi mnenji in praks doma in v tujini s prisotnostjo domačih in mednarodno uveljavljenih strokovnjakov. Problemske okrogle mize, strokovne konference in industrijski dogodki so dodatna vrednost festivala slovenskega filma, za katere je bistveno dobro sodelovanje s strokovnimi filmskimi društvi, združenji in kolektivnimi organizacijami kot tudi mednarodnimi organizacijami in posamezniki s področja filmske industrije. Za negovanje dinamične in živahne nacionalne filmske industrije mora strokovni program doseči širši obseg s fokusom na razvoju talentov in mednarodne udeležbe tujih gostov, načrtovanjem kakovostne kot tudi odmevne izvedbe z ustrezno višino sredstev ter se usrediščiti v naši širši regiji.

Sredstva, ki jih agencija lahko namenja festivalu so nizka in festivalu ne omogočajo ambiciozne rasti in razvoja, ki bi bil skladen z razvojem slovenske kinematografije (predvsem postopno rastjo števila filmov). V prihodnjem strateškem obdobju se bo agencija zavzela za bolj ambiciozno podobo festivala in ga vzpostavila ne zgolj **kot osrednji nacionalni dogodek na področju filmske ustvarjalnosti temveč tudi kot mednarodno prepoznan dogodek**, ki bi v Slovenijo pripeljal tudi relevantne mednarodne goste.

Promocija in popularizacija filmske kulture s poudarkom na medresorskem povezovanju

Z namenom krepitev filmskih festivalov in drugih aktivnosti za povečanje promocije filmske kulture in filma v Sloveniji, bo agencija za pridobivanje novih virov in promocijo (slovenskega) filma doma in v tujini spodbujala **medresorsko povezovanje med filmom in drugimi področji**, zlasti gospodarstvom na področju turizma tako na nacionalnem kot na lokalnih nivojih. Sem sodi predvsem krepitev dialoga in skupnih iniciativ na področju Ministrstva za gospodarstvo, razvoj in turizem, Ministrstva za zunanje zadeve ter povezovanje z večjimi slovenskimi občinami in njihovimi turističnimi organizacijami za večjo spodbudo in podporo mednarodnim festivalom in drugim projektom širjenja filmske kulture. Medresorsko povezovanje na področju izobraževanja in filmske vzgoje je podrobneje obravnavano v naslednjem poglavju.

Sistematična podpora za kontinuiteto, razvoj in krepitev programov ter projektov filmske vzgoje

Agencija podpira filmsko-vzgojne projekte že od leta 2011 (pred tem akcije in pozivi s področja izobraževanja) z vsakoletno objavo razpisa. V obdobju 2014 in 2018 je bilo vsako leto manj razdeljenih sredstev na razpisih (izjema leto 2017), pri čemer se je povprečni znesek podpore vsako leto povišal z namenom, da ne prihaja do pretiranega drobljenja sredstev. Cilj podpiranja filmsko-vzgojnih projektov je izobraževanje in vzgoja na področju filmske kulture in izvajanje filmsko-vzgojnih programov in projektov.

Tabela 11: Podpora filmski vzgoji, 2014-2018

	Višina odobrenih sredstev	Št. podprtih izvajalcev	Št. podprtih projektov	Povp. znesek podpore
2014	151.000	21	25	6.040
2015	146.500	21	27	5.426
2016	140.000	24	29	4.828
2017	155.400	11	14	11.100
2018	132.000	9	11	12.000

Podprti filmsko vzgojni projekti kažejo na razpršeno dejavnost, ki po eni strani povečuje dosegljivost

filmsko-vzgojni aktivnosti zunaj rednega šolskega izobraževanja in dejavnosti izven-kurikuluma, mlademu občinstvu podajajo vpogled v zgodovino filmskega medija in umetnosti, jim omogoča razumevanje filma kot tudi aktivno udeležbo pri filmskem ustvarjanju in pisanju. Po drugi strani je zaradi pomanjkanja stabilne rasti in strokovne usposobljenosti izvajalcev značilnost večine projektov in programov filmske vzgoje nesistematičnost, nekontinuiranost in naključnost.²¹

V bodoči petletni perspektivi, se bo agencija zavzela za dvig višine razpisnih sredstev. Trenutna razpoložljiva sredstva vendar-le ne omogočajo strateškega razvoja področja, ki bi podpiral vse-nacionalni dostop do filmske vzgoje. Trenutno ostajajo določene regije in kraji znotraj Slovenije še vedno brez ali s pomanjkljivo ponudbo filmsko-vzgojnih vsebin in to vrzel je potrebno čim prej zapolniti. Pridobitev več razpoložljivih sredstev bo omogočila programsko politiko agencije, da podpira projekte, ki bodo imeli osnovo za dostopnost, sistematičnost in dolgoročnost. Eden od akutnih problemov, s katerimi se soočajo izvajalci filmsko-vzgojnih dejavnosti je zagotavljanje strokovnega kadra na vseh območjih oziroma v vseh regijah Slovenije. Področje podpore potrebuje tudi širšo kvalitativno raziskavo, ki bi po eni strani detektirala kulturne učinke programov in projektov, uspešnost dosedanjih programov in projektov ter po drugi strani uspela zaznati pomanjkljivosti in priložnost z namenom izboljšanja podeljevanja podpore kot tudi oblikovanja nacionalnega pristopa k filmski vzgoji znotraj in zunaj šolskega sistema. Zato se bo agencija zavzela za **analizo in evalvacijo rezultatov Strategije razvoja nacionalnega programa filmske vzgoje** ter pripravo akcijskega načrta za naslednje obdobje.

V letu 2021 se izteče aktualni nacionalni program, ki ga izvajata Art kino mreža Slovenije in Slovenska kinoteka. Agencija se bo zavzela za **načrtovanje nadaljevanja nacionalnega programa za filmsko vzgojo**. Eden od večjih nacionalnih programov, ki bi lahko nadomestili manko kontinuiranega in regijsko razpršenega delovanja filmsko-vzgojnih programov, je Filmska značka po vzoru Bralne značke. Cilj agencije je, da filmsko-vzgojne programe kinematografov podpira tudi v sklopu večletne in kontinuirane podpore art kino programov posameznih kinematografov.

S podporo filmsko-vzgojnim projektom, ki dvigujejo raven filmske pismenosti bo agencija omogočala širitev in dostopnost filmsko-vzgojnih vsebin in izvajalcev, ki niso kinematografi oziroma se ne izvajajo v kinematografih. Agencija predvideva, da bo s podporo programom in projektov prispevala k nastajanju in razvoju novih ali izpopolnjenih filmsko-vzgojnih projektov ter uresničevanju njihove kakovostne izvedbe.

Za kakovostnejšo filmsko vzgojo, tako na formalni kot neformalni ravni se kaže tudi potreba po kakovostnem nivoju sinhronizacije filmov za mlajša občinstva, zagotavljanju pedagoških gradiv za filmske vsebine in strokovnem usposabljanju izvajalcev filmske vzgoje v izobraževalnem sektorju. Agencija bo te izzive naslovila z ukrepi na področju podpore za filmsko-vzgojne programe in projekte, distribucijo filmov ter krepitev dialoga in medresorskega povezovanja, zlasti z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport ter Zavodom za šolstvo Republike Slovenije. V skladu s tem se bo agencija zavzela tudi za okrepitev lastnega delovanja v smeri kadrovske razširitve na področju medresorskega povezovanja in filmske vzgoje ter izobraževanja ter kontinuirano nadaljevala z izvajanjem projekta Slovenski teden filma.

DOSTOPNOST FILMSKE DEDIŠČINE

Skrb za dostopnost filmske dediščine in podatkovna baza za nacionalni film

Dostopnost (slovenske) filmske dediščine je pomemben del dostopnosti filmskih vsebin kot tudi filmske vzgoje, izobraževanja in kultiviranja filmskih občinstev. Agencija se v dialogu z Ministrstvom za kulturo zavzema za izvajanje **celostne digitalizacije in restavracije slovenske filmske dediščine**. Za povečanje

²¹ Vir: Strategija razvoja nacionalnega programa filmske vzgoje. 2016.

dostopnosti filmske dediščine je nujen celovit pristop v pristojnosti Filmskega arhiva RS in Slovenske kinoteke, ki hranita in restavrira filmsko gradivo. V procesu ambicioznejšega pristopa k digitalizaciji bo agencija nagovarjala tako pristojno ministrstvo kot vse strokovne institucije in predstavnike strokovne javnosti s tega področja k oblikovanju nacionalne strategije za strukturiran in sistematičen pristop k digitalizaciji in restavraciji slovenske filmske dediščine. Pri tem je potrebno upoštevati, da so *Smernice o poteku dela in kriterijih za restavriranje slovenske filmske dediščine* že oblikovane in predstavljajo pomembno strokovno podlago za prihodnje strateško obdobje. Ne glede na odsotnost celovitega procesa digitalizacije in restavracije slovenske filmske dediščine je agencija v pripravah na stoletnico rojstva Franceta Štiglica že izvedla nekatere samostojne projekte – Dolina miru, Na svoji zemlji – in jih bo tudi v prihodnje izvajala glede na razpoložljive vire in možnosti.

Za izboljšanje informiranja in podporo tako formalnega kot neformalnega izobraževanja na področju filma in filmske dediščine, je neobhodna tudi **objava in širitev posodobljene spletne podatkovne baze slovenskega filma** ter smiselna vgraditev in nadgraditev v portal videa na zahtevo (VOD) z možnostjo plačljivega/prostega ogleda oziroma dostopa od slovenskih filmskih naslovov na digitalnih platformah. Trenutno obstoječa baza slovenskih filmov, ki je dostopna na spletni strani agencije je zastarela, ni posodobljena in predvsem ni uporabniku prijazna, saj so tovrstne baze v sodobnem času oblikovane uporabniku prijaznejše in bolj uporabne (npr. imdb). V naslednjem strateškem obdobju bo agencija pristopila k vzpostavitvi nove baze, ohranjala redno vzdrževanje s posodabljanjem podatkov ter proučila smiselno nadgraditev v VOD platformo, ki bo dostopna širokemu in raznolikemu občinstvu tako za ogled filmov kot njihovo uporabo v izobraževalne namene z ustreznimi dopolnilnimi filmsko-vzgojnimi gradivi.

4. CILJ: Bolj učinkovita promocija slovenskega filma v mednarodnem okolju

Slovenija je dejavna članica programov Evropske unije in Sveta Evrope, ki podpirajo filmsko ustvarjalnost in filmsko produkcijo in je kot taka del mednarodnih trendov, katerih nesporna konstanta zadnjih let je, da se obseg mednarodnega sodelovanja povečuje. Slovenski filmski center se vključuje v mednarodno podporno dejavnost s spodbujanjem manjšinskih koprodukcij, spodbujanjem promocije in distribucije filmov v tujin ter z mednarodnimi aktivnostmi na področju promocije slovenskih filmskih lokacij. Od leta 2017 je Agencija z *mehanizmom denarnih povračil* odprla vrata tuji filmski produkciji kot dodatno vzpodbudo tujim producentom za snemanje na slovenskih tleh ter z namenom, da bi tudi na ta način pospešili mednarodni angažma in prepoznavnost slovenskih filmskih ustvarjalcev.

Evropski AV observatorij v raziskavi o kroženju evropskega filma ugotavlja, da ima najugodnejši vpliv na povečanje kroženja filmov spodbujanje koprodukcijskega sodelovanja. Najbolje krožijo filmi, ki nastanejo kot mednarodni koprodukcijski projekti, saj je s tem zagotovljeno predvajanje filmov vsaj v državah produkcijskih partnerjev, ki sodelujejo pri realizaciji koprodukcijskega projekta. To ponazarja tudi podatek, da je bilo 39,5% filmov, proizvedenih v Evropi med 2010 in 2015 prikazanih v kinematografih v najmanj eni državi, ki ni bila država večinskega producenta. Prav tako, v poprečju mednarodne koprodukcije krožijo enkrat bolje, kot »čisti« nacionalni filmi, od katerih pride do kinematografske distribucije samo 32,1%. V enaki meri presegajo koprodukcije čiste nacionalne filme tudi glede obiska, saj dosegajo za 1,7 x boljši obisk. Evropske koprodukcije pa krožijo bolje tudi na televizijah in TVOD, saj predstavljajo 41% vseh ne-nacionalnih filmskih vsebin, predvajanih na TV kanalih, ter 55% ne-nacionalnih filmski vsebin na voljo na VOD platformah.

Tudi zaradi plodnejšega mednarodnega sodelovanja je lahko obseg slovenske filmske produkcije po krčenju proračunskih sredstev namenjenih za film ostal na približno enaki ravni kot prejšnja leta, ko je bilo sofinanciranje iz javnih sredstev višje. Torej vlaganja v mednarodno sodelovanje neposredno koristijo slovenski (večinski) nacionalni produkciji: širijo obseg produkcije, ugodno vplivajo na razvoj strokovnosti filmskih ustvarjalcev in soustvarjalcev ter povečujejo produkcijsko kapaciteto in konkurenčnost slovenske filmske industrije.

Tabela 12: Razporeditev slov. filmske produkcije (ki je bila predvajana v kinu) po kategorijah: čista nacionalna produkcija, večinska koprodukcija, manjšinska koprodukcija

LETO PREDVAJANJA FILMA	2014	2015	2016	2017	2018	TIP PROD. FILMA
Št. predv. CF filmov	5	7	4	4	5	100 % nac.
Št. predv. CF filmov	3	2	5	6	6	večinski
Št. predv. CF filmov	4	6	4	5	1	manjšinski

Slovenski filmski ustvarjalci tradicionalno največ sodelujejo z ustvarjalci iz bivše skupne države. Načelu recipročnosti je v veliki meri zadoščeno ravno pri sodelovanju pri koprodukcijah slovenskih producentov s producenti iz držav, ki so naše najpogostejše partnerice. Med državami, ki izstopajo kot naše redne partnerice so *Hrvaška, Srbija* in zadnjih pet let *tudi Makedonija*. Makedonija je po številu skupnih projektov nadomestila BIH, ki je bila najpogostejša partnerica slovenskih producentov po ustanovitvi Filmskega sklada oziroma po uspehu Nikogaršnje zemlje leta 2000. V zadnjih letih postajata pomembni koprodukcijski partnerici tudi Italija ter Češka. Na področju animiranega filma se je razvilo aktivno sodelovanje znotraj višegradske regije (Češka, Slovaška, Poljska, Madžarska).

Promocija slovenskega filma znotraj in zunaj Evrope nima organizirane posebne organizacijsko ločene enote Filmske komisije, temveč vodita to prednostno nalogo ena do dve osebi znotraj agencije. Agencija želi v naslednjem obdobju širiti prisotnost slovenskih filmov znotraj in zunaj Evrope.

Tabela 13: Rezultati izvajanja ukrepa denarnih povračil, 2017-2018

	Št. tujih filmov posnetih v RS	Znesek porabe tujih produkcijskih hiš v RS	Znesek denarnega povračila (v EUR)
2017	4	1.698.327,80 €	424.581,95
2018*	8	2.968.154,94 €	775.193,25

*Navedeni zneski predstavljajo napovedane vrednosti porabe v RS oz. višine denarnih izplačil.

Tabela 14: Analiza stroškov zaključenih projektov, leto 2017

	Postavka	Znesek (v EUR)	Odstotek
1	honorarji ekipa (produkcija, organizacija, tehnika, ...) in igralci	637.138,20	37,52%
2	stroški scenografije, kostumografija, rekviziti, varovanja, itd.	67.901,17	4,00%
3	najem tehnike (kamera, luč, scenski elementi, posebni učinki)	239.566,64	14,11%
4	najemi snemalnih lokacij, dovoljenja, takse, itd.	101.344,86	5,97%
5	najem pisarniških prostorov	52.787,39	3,11%
6	Hrana	142.556,97	8,39%
7	Nočitve	208.953,41	12,30%
8	Prevozi	219.996,01	12,95%
9	Zavarovanja	4.485,00	0,26%
10	storitve: pošta, računovodstvo...	23.597,75	1,39%
	SKUPAJ	1.698.327,40	100 %

Prisotnost tujih produkcijskih ekip in spodbujanje le-teh z ukrepom denarnega povračila ima številne pozitivne posledice tudi za področje filmskega ustvarjanja in razvoja nacionalne filmske industrije. Poleg neposrednih gospodarskih učinkov ter trajnostnih učinkov na turistični sektor prihodi tujih ekip v filmsko skupnost vnašajo nova znanja, sodobne pristope, zaposlujejo filmske delavce ter postopoma spodbujajo nastanek in razvoj filmske infrastrukture, ki je za razvoj filmske industrije v Republiki Sloveniji nujno potrebna. Zaradi številnih gospodarskih in turističnih priložnosti, ki jih ta ukrep ponuja si bo agencija prizadevala skupaj z akterji s področja gospodarstva, turizma in tudi lokalnih skupnosti oblikovati ločeno strategijo za zadevno področje privabljanja tujih filmskih ekip v Slovenijo. Ob povečanem razmahu aktivnosti na tem področju bo agencija morala ustrezno premisliti in skladno s potrebami tudi razširiti dejavnosti filmske komisije, tako v kadrovske kot finančnem smislu.

Tabela 15: Število udeležb in prejetih nagrad slovenskih celovečernih filmov na mednarodnih festivalih, 2014 -2018

Leto	Število udeležb slovenskih celovečerni filmi na mednarodnih festivalih		Število prejetih nagrad slovenskih celovečernih filmov na mednarodnih festivalih	
	Igrani celovečerni filmi	Dokumentarni celovečerni filmi	Igrani celovečerni filmi	Dokumentarni celovečerni filmi
2014	121	28	17	5
2015	n/a	n/a	21	3
2016	48	11	10	2
2017	60	79	31	6
2018	95	34	20	8

V namen povečanja pojavnosti in prisotnosti slovenskim filmom in slovenskim filmskim ustvarjalce zunaj Slovenije se agencija zavzema za povečanje obsega koprodukcijskega sodelovanja, vzpostavitev rednega sodelovanja s prodajnimi agenti in tujimi distributerji kot tudi tujimi filmskimi festivali in

njihovimi programskimi vodji, redno sodelovanje s filmskimi tržnicami (marketi) in nudenje tekočih informacij o slovenski produkciji, realizirani in v razvoju, dolgoročno sodelovanje pri promociji slovenskih filmov s prikazovanjem, retrospektivami, publikacijami slovenskih filmov v tujini in na tujih festivalih (prednostne regije), podpiranje navezovanja stikov med tujimi prodajnimi agenti/distributerji in slovenskimi producenti ter redno delovanje mehanizma denarnih povračil, ki je odprl vrata tujim producentom leta 2017.

TESNEJE VPETI SLOVENSKO KINEMATOGRAFIJO V MEDNARODNO OKOLJE

Spodbujanje koprodukcij z namenom povečanja konkurenčnosti in prisotnosti slovenske kinematografije na mednarodni ravni [in pridobivanja sredstev Eurimages in MEDIA]

V zadnjih letih se s porastom števila koprodukcij v Evropi ter posledično dobrimi rezultati kroženja koprodukcijskih filmov kaže smiselna potreba po spodbujanju koprodukcijskega sodelovanja že v fazah razvoja projektov. Zaradi navedenega agencija ugotavlja, da je potrebno z naslednjim strateškim obdobjem preiti na podporo vseh faz koprodukcijske verige, od razvoja koprodukcijskega projekta do promocije in distribucije koprodukcijskega filma. Slovenski filmski center do sedaj podpira razvoj koprodukcijskih projektov samo na način meddržavne sheme RE-ACT, ki združuje italijanski regionalni sklad FVG, HAVC in SFC ter v letu 2019 priključeni Filmski center Srbije. Gre za podporo koprodukcijskim projektom iz vseh štirih držav, ki so upravičene do finančne podpore za razvoj tistih projektov, ki imajo za partnerja enega ali dva producenta iz držav partneric. Ker gre za podporo, ki je regionalno omejena na po novem tri sosednje države, bo v prihodnje SFC razvijala podporo tudi v predpripravah na produkcijo, torej v fazi izgrajevanja finančne konstrukcije projekta in dokončanja razvoja scenarija mednarodnih koprodukcijskih projektov.

Po drugi strani pa je priključitev in sodelovanje SFC z že obstoječimi ali spodbujanje k ustanavljanju novih regionalnih (mednarodnih) co-development skladov pomemben strateški korak pri spodbujanju koprodukcijskega okolja že v fazi razvojev projekta. Vizija Agencije predvideva aktivno iskanje možnosti za vključitev v usmerjene regionalne fonde, ki spodbujajo razvoje projektov z mednarodnimi partnerji ter aktivno udeležbo k oblikovanju novih regionalnih fondov (na primer, povezovanje Slovenije s Češko in Slovaško pri razvoju animiranih filmskih projektov).

Ena izmed osnovnih strateških prioritet je povečati obseg mednarodnega sodelovanja tudi na osnovi ratifikacije Konvencije Sveta Evrope za filmske koprodukcije, ki bi omogočila slovenskih producentov sodelovanje pri velikih producento ambicioznejših produkcijah z velikimi proračuni.

Približati sodelovanje slovenskih producentov s prodajnimi agenti in tujimi distributerji na Festivalu slovenskega filma

Agencija se zavzema, da bi slovenskim producentom omogočila čim boljši stik s tujimi prodajnimi agenti in distributerji, katerim bi se slovenski film lažje predstavil. Pomembno vlogo pri podpori producentom pri iskanju poti do prodajnih agentov lahko prevzame Festival slovenskega filma (FSF), kjer se vsako leto predstavi tekoča filmska produkcija, in kjer bi imeli tuji prodajni agenti in distributerji na enem mestu možnost si jo ogledati ter hkrati navezati stik s slovenskimi producenti. Zato bo agencija še naprej podpirala strokovni program FSF, ki bi bil hkrati privlačen tudi za strokovne tuje goste festivala, in bi lahko odigral ključno vlogo pri prodoru novih slovenskih filmov v evropski oziroma svetovni kinematografski prostor, vključno s pomembnimi mednarodnimi festivali, kamor si filmi, ki imajo močne prodajne agente lažje utrejo pot.

Izboljševati prepoznavnost in strokovnost slovenskih filmskih ustvarjalcev in podpirati ustvarjalnost slovenskih avtorjev v tujini

Agencija prednostno usmerja svoje naloge v izvajanje ukrepa, ki bo izboljševal prepoznavnost slovenskih filmskih ustvarjalcev in avtorjev v tujini. Namreč, mednarodne koprodukcije slovenskih

producentov so najzanesljivejši način, da slovenski filmski ustvarjalci in soavtorji ter strokovni poklici dobivajo več možnosti za delo in za strokovni razvoj v tujini. S tem se krepi filmska industrija tudi doma, povečuje se znanje, pridobiva se dragocene izkušnje v stiku s produkcijsko močnejšimi (bogatejšimi) državami. Na ta način naši poustvarjalci in tehnični strokovnjaki spoznavajo nove tehnične prijeme in najnovejšo tehnologijo. Nenazadnje se s tem krepi tudi ustvarjalna in strokovna samozavest. Agencija bo v promocijo »Slovenije kot filmske dežele«, poleg filmskih lokacij in produkcijskih ugodnosti, vnesla tudi aktivnosti za promocijo domačih filmskih avtorjev, ustvarjalcev, izvajalcev in producentov.

Vse naštetu je toliko pomembnejše, saj mora sistem izbora koprodukcijskih projektov dajati prednost produkcijam, ki vstopajo v sodelovanje s tujimi producenti na osnovi vključevanja domačih strokovnjakov in predvsem domačih avtorjev.

Spodbujati prisotnost filmskega in AV področja v pomembnejših mednarodnih kulturnih dogodkih

V prihodnjem strateškem obdobju je ključno umeščati in vključevati filmski in AV sektor v pomembne mednarodne dogodke (npr. predsedovanje Slovenije Svetu EU I. 2021 in Slovenija kot častna gostja na Frankfurtskem sejmu I. 2022) ter povečati povezovanje pri rednih dejavnostih in izrednih mednarodnih dogodkih, ki prav tako omogočajo promocijo slovenskega filma (Expo 2020, mednarodni zborovski kulturni dogodek Europa Cantat 2021, predstavitve v slovenskih hišah v Tokiu in Pekingu v sklopu Olimpijskih iger 2020 ter potencialno v sklopu evropske gastronomske prestolnice leta 2021 in drugih).

PRIBLIŽATI SLOVENSKI FILM TUJIM OBČINSTVOM

Agencija se zavzema za približevanje slovenskega filmu tujim občinstvom, ne zgolj celovečernega igranega filma, temveč tudi animiranega, dokumentarnega in kratkega filma ter starejših filmov iz slovenske filmske dediščine. V ta namen je potrebno natančno prepoznavanje (*mapiranje*) in vzpostavljanje sodelovanj s partnerskimi organizacijami v tujini, s katerimi bi si agencija skupaj prizadevala uvrstiti slovenski film na mednarodne festivale, organizirati dneve slovenskega filma v prednostnih regijah, retrospektive starejših filmov ter drugih kulturnih programov in dogodkov z udeležbo (novih) slovenskih filmov. Agencija se zavzema za približevanje slovenskega filma tujim občinstvom, ne zgolj celovečernega filma, temveč tudi animiranega, dokumentarnega in kratkega filma ter starejših filmov iz slovenske filmske dediščine. Cilj rednega in dolgoročnega sodelovanja v prednostnih regijah je povečati prepoznavnost in vidnost slovenskega filma v tujini ter ga približati novim občinstvom.

Povečati vidnost slovenskega filma vključno s slovenskimi manjšinskimi koprodukcijami v Sloveniji in v tujini

Slovenski filmski center podpira tudi fazo promocije in distribucije vseh filmskih del, ki jim je zagotovil finančno podporo, ne glede na to, ali so čisti nacionalni filmi ali večinske oziroma manjšinske koprodukcije. Pri tem sledimo izreku Konvencije Sveta Evrope o koprodukcijah, ki določa da morajo biti vsi projekti, ki spadajo pod standarde Konvencije, enako obravnavani. V praksi to pomeni, da projekt, s tem ko pridobi status nacionalnega filma, pridobi tudi pravico do sofinanciranja promocije in distribucije v Sloveniji. Ker to v večini držav, s katerimi naši producenti največ sodelujejo ni praksa, si bomo prizadevali v bilateralne sporazume vključiti zahtevo po enakem tretmaju oziroma reciprociteti tudi na ravni sofinanciranja teh stroškov, ki zagotavljajo večjo vidnost projektov.

Filmski festivali so najboljša izhodiščna točka udeležbe in predstavitve slovenskih filmov v mednarodnem okolju. V ta namen je ključni fokus na kontinuiranem sodelovanju s programskimi vodji festivalov in pregledom tujih festivalov in koprodukcijskih marketov, kamor se lahko uvrstijo tudi slovenski filmi. Agencija po drugi strani sprejema predloge tudi s strani slovenskih filmskih ustvarjalcev, ki prepoznajo distribucijski in promocijski potencial svojega filma v tujini. Sodelovanje mora (p)ostati obojestransko.

Boljša mednarodna promocija slovenskih filmov v prednostnih regijah

Za bolj učinkovito promocijo slovenskih filmov smo definirali prednostne regije v naslednjem strateškem obdobju agencije. Glede na že vzpostavljena sodelovanja z različnimi prednostnimi regijami je prioriteta vzpostaviti tudi nova sodelovanja, ki imajo največji potencial za odpiranje novih promocijskih in distribucijskih poti slovenskemu filmu v tujini. Posebno pozornost bomo v prihodnjem obdobju posvečali spodbujanju koprodukcijskega sodelovanja z državami v katerih ustvarjajo slovenski avtorji (trenutno so to Češka, Nemčija, Avstralija in Hrvaška), saj si želimo ustvarjalnost slovenskih avtorjev podpirati tudi takrat, ko se ti iz različnih razlogov preselijo v tujino.

Med prednostne regije uvrščamo na prvo mesto sosednje države: **Italijo, Avstrijo, Hrvaško, Madžarsko**. Vsem je skupna prisotnost slovenske manjšine, razlikujejo pa se glede stopnje sodelovanja pri koprodukcijah, jezikovne bližine ter poznavanja slovenskega filma po regijah (najbolj značilen primer je Italijo, kjer se poznavanje slovenskega filma in kulture manjša z oddaljevanjem od njenega SV dela).

Italija je močna filmska država, z enim od štirih najpomembnejših filmskih festivalov – beneškem. Na njem so slovenski filmi tradicionalno dobro sprejeti, za dostop do distribucijskega trga pa bo treba okrepiti koprodukcijsko sodelovanje, predvsem s producenti iz osrednje Italije, ter poskrbeti za retrospektive slovenskega filma vsaj v dveh večjih mestih: Milanu in Rimu.

Na **Hrvaškem** je treba okrepiti kinematografsko distribucijo, zato bo agencija še naprej organizirala dobro sprejete dneve slovenskega filma v Pulju in Osijeku ter jih predvidoma razširila tudi v Split. Velik izziv je Zagreb, ki pa zaradi velikosti in številnih dogodkov zahteva večji finančni vložek v samo promocijo dogodka.

Na **Madžarskem** si bo agencija prizadevala ohraniti vsakoletno predstavitev slovenskega filma v Budimpešti.

V **Avstriji** bo potrebno vzpostaviti tesnejše stike z novim vodstvom Viennala in si še naprej prizadevati za vsakoletno prisotnost slovenskega filma na vseh avstrijskih filmskih festivalih, občasno pa pripraviti tudi manjše retrospektive znotraj festivalov ali kot samostojne dogodke.

Med ostale države v regiji uvrščamo Srbijo, Bosno in Hercegovino, Severno Makedonijo, Bolgarijo, Romunijo in Grčijo.

S **Srbijo, Severno Makedonijo** ter **Bosno in Hercegovino** agencija redno sodeluje (na festivalskih predstavitev in samostojnih predstavitev slovenskih filmov), v bodoče pa si bo agencija prizadevala povečati sodelovanje in prisotnost slovenskih filmov v **Bolgariji, Romuniji** in **Grčiji**.

Večje zahodne evropske države z razvitejšimi filmskimi trgi (Nemčija, Francija, Anglija, Španija)

Prednostni državi naslednjega strateškega obdobja sta **Nemčija** in **Francija**, ki imata močno razvit tako filmski kot AV trg, zaradi velikosti filmskega trga pa tudi najvidnejše in najpomembnejše mednarodne agente, ki filmom, ki jih uvrstijo v svoje zbirke, zagotavljajo najboljše kroženje v mednarodnem prostoru. V prihodnosti je potrebno povečati sodelovanje z agenti iz obeh držav in jih spodbuditi, da med svoje filmske naslove umeščajo slovenske filme.

V **Nemčiji** slovenski film gostuje na številnih festivalih, žal še najmanj na najpomembnejšem – v Berlinu. Krepitev prepoznavnosti slovenskega filma agencija gradi v sodelovanju s slovenskim društvom v Berlinu, ki zadnja tri leta pripravlja letni pregled »novega« slovenskega filma. Z vzpostavitvijo slovenskega kulturnega centra v Berlinu bi se ta pregled moral obdržati, razširiti in prerasti v stalno tradicionalno prireditvev.

Francija je država, ki si na področju filma zasluži posebno mesto, saj ima najpomembnejši filmski festival na svetu – v Cannesu, ob tem tudi najpomembnejši festival kratkega filma na svetu – v Clermont-Ferrandu ter številne druge pomembne festivale: FIDMarseille, Premieres Plans Angers, Les Arc FF, Montpellier. Za zdaj ostajata neuresničena izredno pomembna projekta: uvrstitev slovenskega večinskega filma na festival v Cannes in retrospektiva slovenskega filma v Parizu.

Poleg tega mora Francija (ob Italiji) postati ena naših najpomembnejših držav za koprodukcijsko sodelovanje, saj si tako odpremo pot na francoski distribucijski trg in okrepiamo pozicije na francoskih filmskih festivalih. Posebno skrb je torej treba nameniti možnostim za koprodukcijsko sodelovanje s francoskimi producenti.

Manjše zahodne evropske države (Švica, Nizozemska, Belgija, Portugalska, Irska)

Prednostna država naslednjega strateškega obdobja je **Nizozemska**, ki ima kar tri mednarodno zelo pomembne festivale: filmski festival v Rotterdamu, festival dokumentarnega filma v Amsterdamu in festival za otroke in mlade Cinekid. Z vsemi tremi je potrebno vzpostaviti bolj kontinuirano sodelovanje. Za samostojno retrospektivo slovenskega filma je potrebno poiskati primerne partnerje, za kar si želi agencija bolj prizadevati.

Posebna pomena je vzpostavitev sodelovanja z Baltskimi državami (Litva, Latvija in Estonija), katerih prednost sta predvsem primerljiva velikost trgov in sorodna organiziranost nacionalne produkcije.

Vzpostavljeni sodelovanji z **Litvo** in **Latvijo** je potrebno nadaljevati, medtem ko se mora sodelovanje z **Estonijo** še vzpostaviti.

Višegrajska skupina držav (Poljska, Češka, Slovaška in že omenjena Madžarska) je zaradi bližine jezika pomembna distribucijska regija, na kateri si morajo slovenski filmi izboriti bolj redno prikazovanje.

Tesnejše sodelovanje je vzpostavljeno s **Češko** (okrepiti je treba predstavitev slovenskih filmov zunaj festivala v Karlovih Varih) in **Slovaško** (zagotoviti je treba kontinuirano predstavitev slovenske filmske produkcije).

Na področju koprodukcij Slovenija s Češko zadnja leta redno sodeluje, saj tam ustvarja slovenski režiser, čigar vsi dosednji filmi so nastali tudi v slovenki koprodukciji. V prihodnjih letih je potrebno sodelovanje s Češko še okrepiti in spodbuditi na višjo raven.

Na **Poljskem** je redno sodelovanje s festivalom v Varšavi, čimprej je treba zagotoviti dneve in/ali retrospektivo slovenskega filma tudi v drugih poljskih mestih.

Rusija doslej ni bila prednostna regija in vzpostavljeno je zgolj sodelovanje s festivalom v Minsku.

V letu 2018 je agencija s podporo ruskega ministrstva za kulturo organizirala prvo retrospektivo slovenskega filma v Moskvi, ki je bila odmevna in je pritegnila veliko pozornosti in gledalcev.

Zaradi velikega ruskega trga, bližine jezika in tradicionalne naklonjenosti ruskega občinstva slovenski kulturi bo v naslednjem obdobju Rusija ena od prednostnih držav za promocijo slovenskega filma. V Rusiji je v prihodnjih letih potrebno po vzoru retrospektive slovenskega filma v Moskvi organizirati sorodne dogodke tudi v drugih večjih mestih po Rusiji.

V Skandinavskih državah (Islandija, Danska, Norveška, Švedska, Finska) se slovenski filmi bolj ali manj redno prikazujejo na skandinavskih filmskih festivalih, med katerimi pa ni nobenega festivala z A oznako. Agencija že organizirala pregled slovenskega filma na **Danskem** in **Finskem**, ponovno ga v letu 2019 pripravlja na **Danskem**. V bodoče bo cikle slovenskega filma skušala pripraviti tudi na **Švedskem** in **Islandiji**.

Najpomembnejši teritoriji zunaj Evrope so Bližnji vzhod s Turčijo, Severna Amerika z ZDA in Kanado, Južna Amerika z Argentino in Brazilijo ter azijske države Kitajska, Japonska in Južna Koreja ter Avstralija.

V neevropskih državah je pomembna kategorija filmskih festivalov z oznako EU, njeni nosilci pa so veleposlaništva evropskih držav. Agencija redno sodeluje z EU festivali v Južni in Severni Ameriki in tudi na Bližnjem vzhodu in Turčiji.

Sodeč po doseženem sodelovanju in uvrstitvi slovenskega filma na kanadski festival v Torontu, odkupu pravic filma *Posledice* za redno distribucijo v Severni Ameriki ter uspešnosti filma *Houston, imamo problem!*, **Severna Amerika** z ZDA in Kanado izkazuje zanimanje za slovenski film in nujno potrebno je ujeti ta val prepoznavnosti. **Kanada** je med drugim tudi država, ki je kot pridružena članica pristopila v sklad Sveta Evrope, Eurimage, kar ponuja dobre možnosti za razvoj koprodukcijskih sodelovanj med Slovenijo in Kanado.

V prihodnjih letih je naš cilj sodelovati z EU festivali po **južnoameriških državah** ter vzpostaviti tradicionalne predstavitve slovenskih filmov v Argentini in Braziliji, ki predstavljata velik filmski trg in veliko priložnost za povečanje vidnosti slovenske filmske produkcije.

Argentina je pomembna destinacija za promocijo slovenskega filma, predvsem zaradi tam živečih Slovencev, ki izražajo posebno zanimanje za slovenski film in slovensko kulturo. V Buenos Airesu je bila že dvakrat uspešno izpeljana retrospektiva slovenskega filma.

V **Braziliji** je bila retrospektiva slovenskega filma leta 2016 eden najbolj uspešnih kulturnih dogodkov zadnjih 25 let. Kar nekaj slovenskih filmskih ustvarjalcev je vzpostavilo povezave z brazilskimi producenti in avtorji, kar je lahko dobra iztočnica za spodbujanje prihodnjih filmskih sodelovanj med državama.

S Kitajsko in z Japonsko sodelujemo v sklopu EU festivalov, ki kažejo dober obisk. Zaradi dosega čim večjega števila gledalcev se filme ne podnaslavlja v angleščini, temveč v kitajščini oz. japonščini.

Zaenkrat je **kitajski** filmski trg še precejšnja neznanka, vsekakor pa je vreden raziskovanja, tudi v smeri filmskih festivalov brez EU oznake – dobra popotnica nam je, med drugim, dejstvo, da je bil v preteklosti eden najbolj gledanih filmov v kitajskih kinematografih prav naš *Kekec*.

Na **Japonskem** sicer že veliko let obstaja dokaj uveljavljeni Tokio Film Festival, ki pa izbere zgolj najbolj nagrajene filme s prestižnih (evropskih) filmskih festivalov.

V **Južni Koreji** agencija redno sodeluje z enim najpomembnejšim filmskim festivalom v Aziji: Busan Film Festival, občasno pa tudi z drugimi. Busan je tudi najpomembnejši azijski filmski market, zato bi morali v naslednjih letih okrepiti predstavitve Slovenije na njem.

Avstralija se vse močneje zarisuje na zemljevid svetovne filmske produkcije, slovensko »okno« pa so naši zdomci in Veleposlaništvo Republike Slovenije v Canberri, pristojno za Avstralijo, Novo Zelandijo, Malezijo, Indonezijo in ASEAN. Zaenkrat agenciji uspe organizirati samo predstavitve slovenskega filma v sklopu kulturnih dogodkov veleposlaništva, obeta pa se nam pomembno sodelovanje z Avstralijo saj se je tja ustvarjalno preselila mlada, obetavna slovenska filmska režiserka, zato bo potrebno v naslednjih letih poiskati model koprodukcijskega sodelovanja z Avstralijo.

Nataša Bučar, direktorica

**Slovenski filmski center, javna agencija
Republike Slovenije**